

Řešení krizových událostí v rámci IZS z pohledu Hasičského záchranného sboru ČR

Resolution of crisis situations in the Integrated Rescue System
from the Fire Rescue Service of the Czech republic

Martin Ryšavý

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin RYŠAVÝ**
Studijní program: **B 3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**

Téma práce: **Řešení krizových událostí v rámci Integrovaného
záchranného systému z pohledu Hasičského
záchranného sboru ČR**

Zásady pro vypracování:

1. Integrovaný záchranný systém a základní pojmy.
2. Složky Integrovaného záchranného systému a druhy mimořádné události.
3. Popište jednotky PO, OPIS HZS, zřizování jednotek a vnitřní organizaci.
4. Účel a přehled dosud zpracovaných typových činností složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu.
5. Činnost složek Hasičského záchranného sboru v případě mimořádné události pomocí vývojového diagramu.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. LAUCKÝ, Vladimír. Speciální bezpečnostní technologie. 1. vyd. Zlín: Univerzita Tomáše Bati, 2009. 223 s. ISBN 978-80-7318-762-0
2. ŠENOVSKÝ, Michail, ADAMEC, Vilém, HANUŠKA, Zdeněk. Integrovaný záchranný systém. 2. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 157 s. ISBN 978-80-7385-007-4
3. HANUŠKA, Zdeněk. Organizace jednotek požární ochrany. 2. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008. 116 s. ISBN 978-80-7385-035-7
4. SKALSKÁ, Květoslava, DUBSKÝ, Milan. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana. Praha: MV generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2006. 41 s. brož.
5. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. URL: <http://www.hzscr.cz/>

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jaroslava Gregušová

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

19. února 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

19. května 2010

Ve Zlíně dne 19. února 2010

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Předmětem bakalářské práce je problematika z oblasti Integrovaného záchranného systému. V této práci jsem stručně popsal základní složky IZS a typy mimořádných událostí. Dále jsem se zabýval jednotkami požární ochrany, jejich organizací, zřizování, apod. Důležitou částí práce je popis typových činností při společném zásahu složek IZS a popis činností Hasičského záchranného sboru ČR při mimořádné události.

Klíčová slova: Integrovaný záchranný systém, Hasičský záchranný sbor, mimořádná událost.

ABSTRACT

This thesis is engaged in the Integrated Rescue System. These are fluently described some basic part of the Integrated Rescue System and sorts of extraordinary events. Furthermore, there is elaborated the unit of fire protection, their organization, setting up etc. There is a very important part of the thesis – some types of collective activities of Integrated Rescue System and a description of the activities of Fire Rescue Service of the Czech republic during extraordinary events.

Keywords: Integrated Rescue System, Fire Rescue Service, extraordinary event.

Chtěl bych poděkovat za odborné poznatky a jejich přínos ke zpracovávané problematice mé vedoucí práce Ing. Jaroslavě Gregušové. Dále chci poděkovat řediteli územního odboru Uherské Hradiště HZS Zlínského kraje plk. Ing. Zdeňkovi Otrusinovi, plk. Ing. Jiřímu Šlechtovi z oddělení IZS MV-GŘ HZS ČR a vedoucímu oddělení KOPIS HZS Zlínského kraje mjr. Ing. Vítovi Rušarovi, kteří mi rovněž významně pomohli svými odbornými znalostmi z praxe k vypracování této práce.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM.....	12
1.1 TVORBA PRÁVNÍHO PŘEDPISU IZS	12
1.2 KOORDINACE ZÁCHRANNÝCH A LIKVIDAČNÍCH PRACÍ.....	13
1.2.1 Taktická úroveň.....	13
1.2.2 Operační úroveň.....	13
1.2.3 Strategická úroveň.....	14
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY.....	14
1.3.1 Krizové stavy.....	14
1.3.2 Výklad pojmů z oblasti IZS.....	15
1.4 POSTAVENÍ SLOŽEK IZS.....	17
1.5 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	18
1.5.1 Úkoly Policie ČR	19
1.5.2 Struktura Policie ČR.....	19
1.5.3 Vybrané oprávnění Policie ČR.....	20
1.5.4 Činnost Policie ČR při mimořádných událostech a krizových stavech.....	21
1.6 ZDRAVOTNICKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA	22
1.6.1 Operační středisko ZZS.....	24
1.6.2 Výjezdové skupiny ZZS	24
1.6.3 Zdravotnický zásah	24
1.7 OSTATNÍ SLOŽKY IZS	26
2 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	28
2.1 PŘÍRODNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	28
2.1.1 Abiotické mimořádné události.....	28
2.1.2 Biotické mimořádné události	29
2.2 ANTROPOGENNÍ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI	29
2.2.1 Technogenní mimořádné události	29
2.2.2 Sociogenní mimořádné události.....	29
2.2.3 Agrogenní mimořádné události.....	30
2.3 MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST Z POHLEDU HZS.....	30
2.3.1 Požár	30
2.3.2 Dopravní nehoda.....	30
2.3.3 Živelní pohroma.....	31
2.3.4 Únik nebezpečné chemické látky	31
2.3.5 Technická havárie	31
2.3.6 Radiační havárie a nehoda	32
2.3.7 Ostatní mimořádné události.....	32
2.4 KLASIFIKACE MU PODLE ZÁVAŽNOSTI.....	32
3 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY	34

3.1	VZNIK HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR	34
3.2	ORGANIZACE HZS	35
3.2.1	Generální ředitelství HZS ČR	36
3.2.2	HZS kraje	36
3.3	OPERAČNÍ A INFORMAČNÍ STŘEDISKA HZS ČR	36
3.4	DRUHY A KATEGORIE JEDNOTEK POŽÁRNÍ OCHRANY	39
3.4.1	Jednotka hasičského záchranného sboru kraje.....	39
3.4.2	Jednotka sboru dobrovolných hasičů	40
3.4.3	Jednotka hasičského záchranného sboru podniku.....	40
3.4.4	Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku	40
3.4.5	Vojenské hasičské jednotky	40
3.4.6	Požární hlídky	41
3.4.7	Operační působnost jednotek PO	41
3.4.8	Kategorie jednotek PO	42
3.4.9	Vnitřní organizace jednotek PO	43
3.5	PLOŠNÉ POKRYTÍ ČESKÉ REPUBLIKY JEDNOTKAMI PO	43
II	PRAKTICKÁ ČÁST	45
4	TYPOVÉ ČINNOSTI SLOŽEK IZS	46
4.1	USKUTEČNĚNÉ A OVĚŘENÉ A POUŽITÍ RADIOLOGICKÉ ZBRANĚ.....	48
4.2	DEMONSTROVÁNÍ ÚMYSLU SEBEVRAŽDY	48
4.3	OZNÁMENÍ O ULOŽENÍ NEBO NÁLEZU VÝBUŠNÉHO PŘEDMĚTU	48
4.4	LETECKÁ NEHODA	49
4.5	NÁLEZ PŘEDMĚTU S PODEZŘENÍM NA PŘÍTOMNOST B-AGENS NEBO TOXINŮ	49
4.6	TECHNOPÁRTY	49
4.7	ZÁCHRANA POHŘEŠOVANÝCH OSOB – PÁTRACÍ AKCE V TERÉNU	50
4.8	DOPRAVNÍ NEHODA	50
4.9	MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST S VELKÝM POČTEM RANĚNÝCH A OBĚTÍ	50
4.10	NEBEZPEČNÁ PORUCHA PLYNULOSTI PROVOZU NA DÁLNICI.....	50
5	ČINNOST SLOŽEK HZS ČR V PŘÍPADĚ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI POMOCÍ VÝVOJOVÉHO DIAGRAMU	51
5.1	AKCESCHOPNOST JEDNOTKY	51
5.2	VÝVOJOVÝ DIAGRAM ČINNOSTI HZS ČR OD VYHLÁŠENÍ POPLACHU	52
5.2.1	Vyhlášení poplachu	53
5.2.2	Výjezd jednotky	53
5.2.3	Přesun na místo zásahu	54
5.2.4	Předběžné bojové rozvinutí	54
5.2.5	Průzkum	55
5.2.6	Záchrana osob, zvířat a majetku	55
5.2.7	Předání místa zásahu	57
5.2.8	Odjezd	57

5.2.9	Obnova akceschopnosti.....	58
5.3	ORGANIZACE A ŘÍZENÍ ZÁSAHU	58
	ZÁVĚR	60
	CONCLUSION.....	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	66
	SEZNAM TABULEK	67
	SEZNAM PŘÍLOH	68

ÚVOD

Právní podklad integrovaného záchranného systému v České republice se buduje od roku 1993. Vznik právního předpisu vyšel z každodenní potřeby záchranářů koordinovat záchranné a likvidační práce, se kterými se neustále setkávají ve své namáhavé práci. Při závažných nehodách, haváriích a živelných pohromách, kdy je ohrožen život, zdraví, majetek nebo životní prostředí, se hodí každá osoba, která může pomoc svou silou, prostředky, kompetencemi nebo jinými prostředky. Proto je důležité činnost všech těchto jedinců při mimořádné události organizovat. Základním aktuálním právním předpisem pro tuto oblast je zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému [19].

Prvotním podnětem, který mě zaujal, byl důvod, proč vznikl zákon o integrovaném záchranném systému a co tento impuls uvedlo do pohybu až k realizaci právního předpisu. Záchranný systém vyšel z praktických zkušeností a vzájemné spolupráce jednotlivých záchranných složek při řešení mimořádných událostí. A byly to zrovna mimořádné události, které podnítily k vytvoření právního předpisu součinnosti záchranných složek, aby mezi subjekty záchranného systému panovaly jasnější vztahy.

Jednou z nejvýznamnějších složek integrovaného záchranného systému (IZS) je Hasičský záchranný sbor České republiky, který je hlavním koordinátorem a páteří integrovaného záchranného systému. V praxi to mimo jiné znamená, že pokud zasahuje více složek IZS, na místě většinou velí příslušník Hasičského záchranného sboru ČR, který řídí součinnost složek a koordinuje záchranné a likvidační práce.

Mimořádné události představují události a havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Tyto události vznikají škodlivým působením sil, resp. jevů vyvolaných činností člověka nebo přírodními vlivy. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR odbor IZS a výkonu služby vydává typové činnosti složek IZS při společném zásahu. Typová činnost obsahuje soubor pravidel a postup složek IZS při záchranných a likvidačních pracích s ohledem na druh a charakter mimořádné události. Právě připravenost na mimořádné události může zachránit mnoho lidských životů, zvířat a cenný majetek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Integrovaný záchranný systém je systém vazeb, vzájemné spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události. V roce 2000 vznikl zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému [19], jeho podstata je opřena o čl. 3 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky [16], kde je uvedeno, že bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Zákon naplňuje ústavní právo ze strany státu na ochranu občanů a poskytnutí pomoci v případě ohrožení života a zdraví.

Nosnou strukturu záchranných a likvidačních prací integrovaného záchranného systému představuje činnost Hasičský záchranný sbor České republiky.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému [19] se řadí mezi tzv. krizové zákony. Upravuje součinnostní vztahy složek IZS, jejich působnost, práva a povinnosti všech významných subjektů uvnitř i vně systému. Integrovaný záchranný systém je realizován určitými orgány a je vyjádřen jako soubor pravidel spolupráce.

Na provádění záchranných a likvidačních prací, tak i na jejich preventivní přípravě se podílí orgány veřejné správy a to Ministerstvo vnitra, ostatní ministerstva a ústřední správní úřady, Hasičský záchranný sbor České republiky, orgány krajů, orgány obcí s rozšířenou působností a orgány obcí.

1.1 Tvorba právního předpisu IZS

Důvodem ke zpracování zákona o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů byla společenská potřeba právní úpravy, která by zahrnula důležité podmínky pro řešení mimořádných událostí především velkého rozsahu. Oblast integrovaného záchranného systému byla před vznikem tohoto zákona řešena nedostatečně a oblast krizového řízení nebyla řešena takřka vůbec. Potřeba právní úpravy výrazněji vyplynula při řešení extrémně škodlivých povodní v roce 1997, kdy došlo ke značným materiálním škodám a 50 lidí zaplatilo daní nejvyšší [25].

1.2 Koordinace záchranných a likvidačních prací

Organizace a koordinace záchranných a likvidačních prací při společném zásahu v rámci IZS probíhají na třech úrovních.

1.2.1 Taktická úroveň

V lokalitě mimořádné události nebo v místě, kde se projevy mimořádné události předpokládají, eventuálně dají předpokládat. Za veškeré záchranné a likvidační práce na takovém místě odpovídá velitel zásahu, kterým je pokud zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. [19], nestanoví jinak, hasič – velitel požární jednotky. Ten koordinuje činnost složek IZS a může si zřídit svůj výkonný orgán – štáb velitele zásahu. Pravomoci velitele zásahu jsou upraveny zákonem o IZS a vyhláškou Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany [22].

1.2.2 Operační úroveň

Operační střediska Hasičského záchranného sboru ČR jsou současně operačními a informačními středisky IZS. Jsou zřízena na Ministerstvu vnitra, na krajích a na okresích. Operační střediska jsou zřízena pro občany, aby si mohli přivolat patřičnou pomoc v nouzi prostřednictvím tísňových linek (158, 155, 150, 112). Operační a informační středisko IZS (OPIS) má mezi operačními středisky koordinační postavení – ovládá systémy varování a vyzvání obyvatel, může požadovat zveřejnění informací ve sdělovacích prostředcích a tvoří spojovací uzel mezi místem zásahu a třetí řídicí úrovní IZS. Také je sem svedena tísňová linka 112, určená pro ohlášení jakékoliv tísně pro občany z cizích zemí.

Na žádost velitele zásahu jsou prostřednictvím operačního střediska povolávány ostatní složky IZS podle poplachového plánu IZS (krajského či ústředního), tento plán také zařazuje mimořádnou událost do čtyř kategorií podle závažnosti. Prostřednictvím operačních a informačních středisek IZS také hejtman kraje a starosta obce s rozšířenou působností jsou při své koordinační činnosti záchranných a likvidačních prací povinni předávat Ministerstvu vnitra zprávy o mimořádné události a jejím průběhu a vyžadují touto cestou potřebnou pomoc.

1.2.3 Strategická úroveň

Představuje přímé zapojení starosty obce s rozšířenou působností, hejtmana kraje nebo ministerstva vnitra do koordinační činnosti při záchranných a likvidačních pracích. To nastává v případě, že velitel zásahu o jejich koordinaci požádá, nebo když je mimořádná situace ohodnocena nejvyšším stupněm poplachu dle poplachového plánu IZS, jsou hejtman kraje a ministr vnitra informováni automaticky. Ke svému rozhodování pak jako poradní orgán využívají předem zřízené krizové štáby. Tyto štáby jsou svolávány k řešení jednotlivých krizových situací, kdy jejich členové jsou předem jmenováni, a to obvykle z bezpečnostní rady daného poplachového stupně, členů IZS a jiných odborníků, jejichž pomoc je potřebná k řešení vzniklých krizových situací.

Pro plánovitou činnost při koordinaci záchranných a likvidačních prací je zpracován havarijní plán kraje, který je zpravidla dělen po jednotlivých okresech kraje. U významných zdrojů rizika (jaderné elektrárny, velké chemické továrny) se také pro potřeby záchranných, likvidačních prací a ochrany obyvatelstva zpracovávají vnější havarijní plány těchto podniků.

1.3 Základní pojmy

V oblasti IZS je třeba si definovat specifické klíčové pojmy, vytvořit si o nich určitou představu a z textu si objasnit základní principy IZS a vztah k bezpečnostnímu systému státu.

Integrovaný záchranný systém se využívá jako opatření za předpokladu, že je při záchranných a likvidačních pracích při mimořádné události či krizové situaci, zapotřebí nejméně dvou složek integrovaného záchranného systému. Záchranné a likvidační práce se koordinují podle zákona o IZS [19] při vyhlášení všech krizových stavů (stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav).

1.3.1 Krizové stavy

Zákon zabývající se IZS [19] vymezuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události, při záchranných a likvidačních pracích při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizového stavu. Přesáhne-li mimořádná situace určitou mez, kterou již nelze zvládnout prostřednictvím záchranných a likvidačních prací v rámci IZS, může být právě vyhlášen některý z krizových stavů:

- **Krizová situace** je definována výčtem krizových stavů, jenž mohou být vyhlášeny k jejímu řešení. Hodnocení intenzity těchto faktorů je věcí individuálního posuzování, zejména s ohledem na rozsah zasažené, či ohrožené oblasti a charakter ohrožení. Krizová situace nastává tehdy, kdy standardní způsoby řešení již nepostačují, a mimořádná událost přerůstá v krizovou situaci.
- **Stav nebezpečí**, což je krizový stav, který může být za stanovených podmínek vyhlášen pro území kraje, popřípadě jeho část. Vyhlásit stav nebezpečí jsou na daném teritorii oprávněni příslušní hejtmani či primátor hlavního města Prahy.
- **Nouzový stav** je krizovým stavem vyhlášeným vládou na základě vzniku krizové situace, která nesouvisí s obranou státu, tj. kdy důvodem vzniku této situace jsou jiné než vojenské příčiny. Je-li nebezpečí z prodlení, může vyhlásit nouzový stav předseda vlády s působností pro celý stát nebo jeho omezené území.
- **Stav ohrožení státu** je krizovým stavem, kdy je bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.
- **Válečný stav** je krizovým stavem, kdy je Česká republika napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.

1.3.2 Výklad pojmů z oblasti IZS

- **Integrovaný záchranný systém (IZS)** = koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací,
- **mimořádná událost (MU)** = škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací,
- **záchranné práce** = činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí a vedoucí k přerušování jejich příčin,
- **likvidační práce** = činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí,

- **řešení krizové situace** = stanovování, organizování, a provádění krizových opatření, orgány krizového řízení po vyhlášení krizového stavu,
- **řešení mimořádné události** = odstraňování příčin a následků mimořádné události zejména prováděním záchranných a likvidačních prací,
- **přípravná opatření** = opatření zaměřená na dosažení stavu připravenosti k řešení mimořádné události,
- **ochrana obyvatelstva** = plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku,
- **zařízení civilní ochrany** bez právní subjektivity = součástí právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva; tvoří je zaměstnanci nebo jiné osoby na základě dohody a věcné prostředky,
- **věcná pomoc** = poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; věcnou pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce,
- **osobní pomoc** = činnost nebo služba při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; osobní pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, hejtmana,
- **humanitní pomoc** = opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, v jejichž rámci se využívají především lidské a materiální zdroje,
- **havárie** = mimořádná událost vzniklá v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, užitím, zpracováním, výrobou, skladováním nebo přepravou nebezpečných látek nebo nakládáním s nebezpečnými odpady,
- **živelná pohroma** = mimořádná událost vzniklá v důsledku škodlivého působení přírodních sil.
- **havarijní plán kraje** = plán provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje,

- **krizová komunikace** = přenos informací mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a mezi složkami IZS za využití prostředků hlasového a datového přenosu informací veřejné telekomunikační sítě i vybrané části neveřejných telekomunikačních sítí,
- **poplachový plán IZS kraje** = požární poplachový plán kraje vydaný podle § 27 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších předpisů [17],
- **krizový plán** = plán obsahující souhrn krizových opatření a postupů, které ústřední správní úřady, krajské úřady, okresní úřady, obce, Nejvyšší kontrolní úřad, Česká národní banka a Kancelář prezidenta republiky stanoví k řešení krizových situací.

1.4 Postavení složek IZS

Složky realizují záchranné a likvidační práce, popř. ochranu obyvatel. K provádění zmíněných prací je zapotřebí mít sílu a prostředky, kterými se rozumí lidské zdroje, nástroje, technické vybavení apod. Důležité je mít k těmto činnostem i patřičné kompetence opravňující k různým činnostem, které slouží k realizaci záchranných a likvidačních prací dané zákony, jimiž se složky IZS řídí. Z pohledu působnosti při záchranných a likvidačních pracích rozlišujeme: Základní složky IZS a ostatní složky IZS.

Základními složkami IZS podle zákona 239/2000 Sb., jsou:

- Hasičský záchranný sbor České republiky (HZS ČR)
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany
- Zdravotnická záchranná služba (ZZS)
- Policie České republiky (PČR)

Pokud má obec jednotku sboru dobrovolných hasičů, která je začleněná do plošného pokrytí v rámci území kraje je jednotka základní složkou IZS. Tímto způsobem lze chápat začlenění zahrnutí jednotek požární ochrany zařazených do plošného pokrytí mezi základní složky IZS.

Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události (spustit systém IZS může kdokoliv ohlášením mimořádné události na linku tísňového volání), dále pro vyhodnocení mimořádné události (odhad ohroženého

území, obyvatel, majetku a odhad potřebných záchranných sil a prostředků), rozhodují o neodkladném zásahu v postiženém místě mimořádné události (za tímto účelem jsou po ČR rozmístěny síly základních složek IZS).

1.5 Policie České republiky

Policie ČR (PČR) je ozbrojeným bezpečnostním sborem, který plní úkoly ve věcech vnitřního pořádku a bezpečnosti v rozsahu vymezeném ústavními, dalšími zákony a právními předpisy. Policie ČR byla zřízena zákonem č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů [21]. Ačkoliv je Policie ČR základní složkou IZS, nevykonává záchranné a likvidační práce, proto je jádro její činnosti v plnění úkolů mimo IZS – v bezpečnostním systému spolupráce orgánů činných v trestním řízení, mezinárodními organizacemi, ostatních bezpečnostních složek, bezpečnostními sbory jiných států, zpravodajských služeb apod. Jejím úkolem je především zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti dopravy k podpoře provádění záchranných a likvidačních prací.

Rozsah činnosti Policie ČR při provádění záchranných a likvidačních prací na místě mimořádné události jsou uvedeny v dokumentaci Typové činnosti složek IZS při společném zásahu, které jsou zpracovány pro jednotlivé druhy mimořádných událostí, kde se předpokládá společný zásah složek IZS.

Obr. 1. Logo Policie ČR [27].

1.5.1 Úkoly Policie ČR

Základními úkoly Policie ČR je chránit bezpečnost osob a majetku, spolupůsobení při zajišťování veřejného pořádku a v případě byl-li porušen, činí PČR potřebné opatření k opětovnému obnovení veřejného pořádku. Dalším úkolem je vést boj proti nebezpečnému terorismu, odhalování trestné činnosti, zajišťování stop trestné činnosti, zjišťování pachatele a vyšetřování trestních činů.

PČR zajišťuje ochranu státních hranic ve vymezeném rozsahu, zajišťuje ochranu ústavních činitelů ČR a bezpečnost chráněných osob, kterým je při jejich pobytu na území ČR poskytována osobní ochrana podle mezinárodních dohod, zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů, objektů Parlamentu, prezidenta republiky, Ústavního soudu, ministerstva zahraničních věcí, ministerstva vnitra a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, které určuje vláda na návrh ministra vnitra. Rovněž zajišťuje ochranu objektů, pro které taková ochrana vyplývá z mezinárodní dohody, kterou je ČR vázána.

Důležitou povinností je též dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení, odhalování přestupků, následné projednávání přestupků, pokud tak stanoví zvláštní zákon. Kontroluje doklady o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla podle zvláštního právního předpisu.

Vede evidence a statistiky potřebné pro plnění svých úkolů, vyhledává celostátní pátrání, na základě vyrozumění orgány Vězeňské služby ČR provádí úkony související s bezprostředním pronásledováním osob, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody, zadržuje svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochranou výchovou, kteří jsou na útěku a spolupůsobí při jejich vyhledávání.

PČR zajišťuje pohotovostní ochranu jaderných zařízení, která určí vláda ČR a podílí se na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě podle zvláštního předpisu.

1.5.2 Struktura Policie ČR

Podle organizačního členění se policie vnitřně dělí:

- Policejní prezidium ČR (zajišťuje základní koordinaci a řízení policejních aktivit ve smyslu plnění úkolů v oblasti udržení veřejného pořádku a bezpečnosti),
- Útvary s celorepublikovou působností (mezi tyto útvary spadá útvar pro odhalování organizovaného zločinu, odhalování korupce a závažné hospodářské trestné

činnosti, Ředitelství služby kriminální policie, útvar rychlého nasazení, letecká služba, zvláštní technický útvar služby kriminální policie, Kriminalistický ústav Praha, Národní ústředna Interpolu Praha, atd.),

- Útvary s územně vymezenou působností (PČR správy krajů a správa hlavního města Prahy, okresní, městská a obvodní ředitelství).

Policie ČR je podřízena Ministerstvu vnitra. Ministr vnitra prostřednictvím Policejního prezidia zadává jednotlivé úkoly. V čele Policejního prezidia stojí policejní prezident, který je představeným všech policistů, kromě policistů povolaných k plnění úkolů v Ministerstvu vnitra. Policejního prezidenta se souhlasem vlády jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem vlády ČR. Policejní prezident se zodpovídá za činnost policie ministrovi vnitra.

1.5.3 Vybrané oprávnění Policie ČR

Vyžaduje-li to zabezpečení při plnění úkolů uvedených v zákoně, je policista oprávněn přikázat každému, aby po nezbytně nutnou dobu nevstupoval na určená místa nebo se na nich nezdržoval. Obecně řečeno zakáže vstup na určené místo. Všichni jsou povinni příkazů policisty uposlechnout. K vyznačení nebo ohraničení místa může být použito technických prostředků.

Jestli se vyskytla obava, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li velké škody na majetku, je policista oprávněn otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor, vstoupit do něj a v souladu se zákonem provést nutné služební zákroky nebo jiná opatření k odvrácení hrozícího nebezpečí. Totéž platí při podezření, že se v uzavřeném prostoru nachází mrtvola.

Každý je povinen uposlechnout pokynů policisty, které vydává při dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu a při jeho řízení.

Při společném nasazení policistů z různých útvarů a služeb se využívá institutu služebního zákroku pod jednotným velením. Takovéto vytvořené jednotce velí velitel zakročující jednotky, který rozhoduje např. o použití donucovacích prostředků a zbraní.

Informace eviduje policie ze zákona a jsou poskytovány službám, které působí v Policii ČR, Ministerstvu vnitra, Bezpečnostní informační službě ČR, Vojenskému obrannému zpravodajství, Vojenské policii a dalším státním orgánům je-li to nutné podle zákona.

1.5.4 Činnost Policie ČR při mimořádných událostech a krizových stavech

Oblast bezpečnosti a veřejného pořádku má pevně stanovený centralizovaný postup podle zpracovaných plánů řešení krizových situací. Ovšem při živelných pohromách a haváriích nelze vždy tyto plány uplatnit. V určitých případech řešení krizových situací je nezbytné omezit lidské práva a svobodu. V tomto případě jsou krizové opatření plánované a realizované na zásadě centrálního řízení ve vertikální řídicí linii (Ministerstvo vnitra, Policejní prezidium ČR, PČR správa krajů, okresní ředitelství PČR, obvodní oddělení PČR).

V plánování zabezpečení veřejného pořádku se provádějí PČR hlavně úkoly spojené s uzavřením postiženého prostoru, odklonění dopravy z místa mimořádné události a s tím spojená regulace dopravy v přilehlém okolí. Zajištění přístupových cest pro vozidla a veškeré potřebné prostředky záchranných jednotek. Podílí se na varování a poskytování tísňových informací obyvatelstvu, dohlíží na ochranu objektu a samozřejmě také na ochranu majetku.

V případě živelných pohrom (povodně, vichřice apod.) PČR zajišťuje pomoc při evakuaci obyvatel z postižených lokalit, podílí se na zajištění ochrany majetku evakuovaných osob, zajišťuje uzavření prostoru pro činnost záchranných složek v rámci IZS a zajišťuje objízdné trasy od postiženého místa.

V případě technologických a provozních haváriích (výbuchy, rozsáhlá havárie, úniky nebezpečných látek, letecké nehody apod.), kdy dochází ke kontaminaci půdy, poškození budov, ohrožení zdraví a života lidí apod., PČR zajišťuje nezbytný odklon dopravy z postižených lokalit, podílí se na uzavření prostoru k zamezení vstupu nepovolaných osob, vytváří podmínky pro svou vlastní činnost související s prošetřováním příčin a odpovědností za vznik havárie. V případě úniku nebezpečných látek se podílí na varování obyvatelstva a zprostředkování tísňových informací, dohlíží, aby nedošlo k drancování a rozkrádání majetku.

V případě větších požárů a znečištění ovzduší, které ohrožují životní prostředí a obyvatelstvo, PČR zajišťuje uzavírání daného prostoru, zajišťuje plynulý příjezd vozidel záchranných sil a odklon dopravy od místa mimořádné události. Podílí se na evakuaci obyvatelstva a následně na zajištění veřejného pořádku.

Při epidemiích PČR zajišťuje dodržování hygienických opatření, zejména na komunikace z místa a do místa nákazy, stanovuje objízdné trasy zasaženého území a celkově reguluje

dopravu v místě nákazy, uzavírá prostor nákazy, společně s HZS ČR se podílí na informování obyvatelstva a zajišťuje plynulé přesuny sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce.

Mezi hlavní práce, které PČR při odstraňování následků mimořádné události nebo krizové situace, patří identifikace obětí, ochrana a zajištění veřejného pořádku v postižených oblastech, obnova dopravy, podpora ostatních složek IZS při likvidačních pracích, podíl na vyšetřování okolností mimořádné události nebo krizové situace, dopadení pachatele trestní činnosti.

1.6 Zdravotnická záchranná služba

Koncepce zdravotnické záchranné služby (ZZS) vychází z potřeby zajistit funkčně provázaný systém poskytující přednemocniční neodkladnou péči (PNP). PNP je péče o postiženého na místě vzniku úrazu nebo nemoci a během přepravy postiženého k dalšímu odbornému vyšetření, kde jsou schopni se jedince odborně postarat.

Obr. 2. Logo ZZS [28].

Života ohrožující stavy pacienta:

- bezprostředně ohrožují život postiženého,
- mohou vést prohlubováním chorobných změn k náhlé smrti,
- způsobí bez rychlého poskytnutí odborné první pomoci trvalé chorobné změny,
- působí náhlé utrpení a náhlou bolest,
- působí změny chování a jednání postiženého, ohrožují jeho samotného nebo jeho okolí.

Náplň přednemocniční neodkladné péče je odborná zdravotnická první pomoc u všech zmíněných stavů.

Zdravotnická záchranná služba se uplatňuje u stavů ohrožení života a při vážných poruchách zdraví člověka. ZZS zajišťují územní střediska a oblastní střediska, jejichž zřizovatelem je kraj. ZZS nepřetržitě zabezpečuje, organizuje a řídí pomocí spojovacího systému.

Mezi jednotlivé součásti zmíněného spojovacího systému řadíme kvalifikovaný příjem a vyhodnocení tísňových výzev a určení nejvhodnějšího způsobu poskytování PNP, poskytování nebo zajištění PNP na místě vzniku úrazu nebo náhlého onemocnění, při dopravní nehodě postiženého a při jeho předávání ve zdravotnickém zařízení odborně způsobilém k poskytování zdravotní péče.

Z dalších součástí spojovacího systému je potřebné zmínit dopravu raněných, nemocných a rodiček k podmínkám PNP mezi zdravotnickými zařízeními, dopravu související s plněním úkolů transplantačního programu, dopravu raněných a nemocných v podmínkách PNP ze zahraničí do ČR, PNP při likvidaci zdravotnických následků hromadných neštěstí a katastrof, koordinaci součinnosti s praktickými lékaři a lékařskou službou první pomoci, rychlou přepravou odborníků k zabezpečení neodkladné péče do zdravotnických zařízení, které jimi nedisponují, popřípadě léků, krve a jejich derivátů a biologických materiálů nezbytně potřebných k dalšímu poskytování již zahájené neodkladné péče, součinnost s hasičskými záchrannými sbory krajů a operačními a informačními středisky integrovaného záchranného systému.

Systém zdravotnické záchranné služby je koncipován na principu poskytnutí neodkladné přednemocniční péče do 15 minut od přijetí tísňové výzvy s pokrytím celé ČR. Často je to označováno jako základní úroveň poskytnutí pomoci v nouzi v rezortu zdravotnictví. Zdravotnické operační středisko je v nepřetržitém provozu a řídí činnost výjezdových skupin. Při likvidaci mimořádných událostí ze zdravotnického hlediska zabezpečuje spojovací systém svolávání odborných pracovníků, organizuje rychlé výjezdy v potřebné síle a udržuje spojení.

1.6.1 Operační středisko ZZS

Základním úkolem operačního střediska ZZS je nepřetržitě přijímat tísňové výzvy k poskytnutí přednemocniční neodkladné péče, které odborní operátoři vyhodnotí podle stupně naléhavosti a stavu postiženého rozhodnou o nejvhodnějším způsobu poskytnutí PNP. Operační středisko ZZS ukládá po vyhodnocení stavu pacienta a závažnosti situace jednotlivé úkoly výjezdovým skupinám ZZS, popřípadě jiné zdravotnickým skupinám, které jsou trvalou zálohou ZZS.

Zdravotnické operační středisko územního střediska záchranné služby mimo uvedené úkoly řídí např. nasazené letecké záchranné služby, dopravu nemocných a raněných v podmínkách PNP ze zahraničí. Zdravotnické operační středisko plní své úkoly za standardních i mimořádných situací, kdy se zapojuje do IZS určenému k řešení mimořádných událostí.

1.6.2 Výjezdové skupiny ZZS

Výjezdové skupiny považujeme za výkonné složky ZZS a rozeznáváme tři základní typy. První výjezdová skupina rychlé zdravotnické pomoci (RZP) je nejméně s dvoučlennou posádkou, kterou zpravidla tvoří řidič a záchranář, druhý typ označujeme výjezdová skupina rychlé lékařské pomoci (RLP), s nejméně tříčlennou posádkou, jejímž členem je i lékař, který je vedoucím celé skupiny. Třetí typ představuje skupina letecké záchranné služby (LZS), v níž je posádka nejméně dvoučlenná ve složení lékař a záchranář.

1.6.3 Zdravotnický zásah

Na místě mimořádné události je nezbytně důležitá správná organizace zdravotnického záchranného zásahu. Při řízení zásahu se uplatňuje operační středisko ZZS, ale i vedoucí lékař zásahu, který na místě mimořádné události řídí zdravotnické záchranné práce.

Nastínění přibližného postupu zdravotnického zásahu při mimořádné události je zhruba následující. Po přijetí tísňové výzvy o mimořádné události obsluha zdravotnického operačního střediska vyhodnotí situaci, rozhodne o nasazení potřebných záchranných sil a prostředků a posléze je vyšle na místo mimořádné události. Na místě události se po provedené průzkumu vyhodnotí situace, stanoví se odhad ztrát a potřeby nasazení dalších potřebných sil pro záchranné práce. Aktivují se traumatologické plány a zálohy. Na místě mimořádné události je potřeba všechny práce patřičně organizovat, třídí se ranění

a ošetření podle naléhavosti. Postižení se odsunují dle naléhavosti do paralelně uvolněných lůžek v lůžkovém zdravotnickém zařízení. Důležitým krokem je i identifikace zemřelých a raněných, zpracování předepsané dokumentace o zásahu a je potřeba dbát na paralelní zajištění běžné činnosti ZZS.

Vedoucím zdravotnického zásahu je lékař skupiny RLP, která na místo události dorazila jako první. Dostaví-li se na místo nehody nadřízený lékař, přebírá vedení záchranné akce. Je však podřízen veliteli zásahu ze složek IZS. Zdravotnické posádky, které dojely později, se řídí pokyny první osádky a jsou podřízeny vedoucímu zdravotnickému zásahu. Provádí se třídění raněných, ošetřování a transport postižených do zdravotnických zařízení. Ošetření neprovádí jen za předpokladu, že by bylo vážně ohroženo zdraví nebo život zásahové zdravotnické skupiny. V tom případě příslušné složky IZS přemísťují postižené do bezpečné zóny k ošetření. První posádka na místě zásahu zpravidla organizuje a řídí zdravotnické záchranné práce.

Jedním z prvních úkolů RZS je prozkoumání místa neštěstí. Řidič určuje místo příjezdu dalších zásahových vozidel. Po provedení průzkumu podají zprávu zdravotnickému operačnímu středisku o typu mimořádné události, odhad na počty raněných a další vývoj jejich stavů, kam by měla přijet další pomoc a další potřebné informace. Velitel zdravotnického zásahu spolupracuje s velitelem zásahu a organizuje zdravotnické záchranné práce. Určuje místa pro shromáždění postižených, shromaždiště zemřelých, místo přísunu postižených, vhodné místo pro přistání vrtulníku a další potřebná zázemí.

Nejdůležitější činností na místě mimořádné události je správné třídění raněných a jejich včasný přesun do zdravotnických zařízení podle závažnosti jejich zdravotního stavu. Tato činnost končí až odsunem posledního postiženého. Na odsunovém pracovišti se vede celková evidence postižených s určením místa a času odsunu. K identifikaci postižených a určení odsunové priority se používají tzv. třídící karty. Tyto karty jsou součástí celkové zprávy o průběhu neštěstí, kterou zpracovává vedoucí zdravotnického zásahu. Náležitosti dokumentace hromadného neštěstí jsou upraveny vyhláškou č.385/2006 Sb. v platném znění o zdravotnické dokumentaci.

1.7 Ostatní složky IZS

Tam, kde nestačí činnost základních složek při záchranných a likvidačních pracích, a to jak z důvodu nedostatku lidských zdrojů, kompetenčních, odborných nebo materiálových, popřípadě v oblasti nouze, nastupují ostatní složky IZS.

Ostatními složkami IZS jsou:

- a) vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (AČR),
- b) ozbrojené bezpečnostní sbory (kromě PČR),
- c) ostatní záchranné sbory (např. Báňská záchranná služba)
- d) orgány ochrany veřejného zdraví (např. orgány hygieny), v době krizových stavů se stávají ostatními složkami IZS také odborná zdravotnická zařízení na úrovních fakultních nemocnic pro poskytování odborné péče obyvatelstvu,
- e) havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby (např. tzv. komunální služby),
- f) zařízení civilní ochrany,
- g) neziskové organizace a sdružení obyvatel (např. Vodní záchranná služba, Speleologická záchranná služba).

Ostatní složky se začleňují do IZS po uzavření dohody, kdy při mimořádné události na vyžádání pomáhají při záchranných a likvidačních pracích. Plánovanou pomocí na vyžádání se rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytování pomoci ostatními složkami IZS obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám IZS dotčenou ostatní složkou IZS.

Složky, které uzavřou s HZS ČR dohodu o poskytnutí pomoci na vyžádání, jsou zahrnuty do územního poplachového plánu IZS. Tyto plány krajů tvoří tzv. registr ostatních složek IZS. Dohody o poskytování pomoci na vyžádání mohou vytvářet i další základní složky IZS. Např. při vytvoření traumatologického plánu uzavírá zdravotnická záchranná služba dohodu s provozovateli zdravotnické přepravy nemocných. Do poplachového plánu se tato dohoda už nedopisují, neboť o jejich využití rozhoduje zdravotnická záchranná služba.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání a dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci obsahují identifikační údaje smluvních stran, předmět dohody, jednotlivé závazky smluvních stran a podmínky jejich plnění, ustanovení o náhradách podle § 29 a § 30 zákona o IZS [19], ostatní ujednání (podmínky aktualizace dohody, počty výtisku apod.), podpisovou

doložku, přehled osob pověřených zabezpečováním pomoci a způsob jejich vyrozumění, přehled sil a prostředků určených k poskytnutí plánované pomoci na vyžádání, rozsah osobní, věcné pomoci a dobu potřebnou pro nasazení sil a prostředků v případě vyžádání pomoci.

Plánovanou pomoc na vyžádání jsou povinny kromě ostatních složek IZS poskytnout ministerstva, územní správní úřady, orgány krajů a obcí v mezích své působnosti, právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem nebo uživatelem stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany. Zdravotnické zařízení, vojenské záchranné útvary a ostatní osoby, které se k tomu smluvně zavázaly

Uvedené subjekty nejsou součástí ostatních složek IZS a o jejich silách a prostředcích k využití při záchranných a likvidačních pracích bylo předem dohodnuto smlouvou o poskytnutí pomoci na vyžádání. Subjekt, který se smluvně zavázal k poskytnutí pomoci, ji nesmí v případě žádosti v době mimořádné události odmítnout. Existuje zákonná vynutitelnost k plnění této předem stanovené dohody. Plánovanou pomoc na vyžádání není povinen poskytnout jen ten, kdo by poskytnutím pomoci ohrozil plnění vlastních závažných úkolů podle zvláštních právních předpisů.

Zařazením složky do IZS se nemění jejich právní subjektivita, způsob řízení nebo organizace. Složka se ale musí podřídit zásadám koordinace při společném zásahu a je povinna se řídit pokyny velitele zásahu.

2 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Událost nebo situace vzniklá v určitém prostředí v důsledku živelní pohromy, havárie, nezákonnou činností, ohrožením kritické infrastruktury, nákazami, ohrožením vnitřní bezpečnosti a ekonomiky, která je řešena obvyklým způsobem orgány a složkami bezpečnostního systému podle zvláštních právních předpisů. Pod tímto pojmem je v současných právních předpisech ČR uváděna řada pojmů, jako jsou např. mimořádná situace, nouzová situace, pohroma, katastrofa, havárie.

Základní dělení mimořádných událostí podle příčinné podstaty [10]:

- přírodní (naturogenní) mimořádné události,
- antropogenní mimořádné události.

2.1 Přírodní mimořádné události

Mimořádná událost přírodního (neurogenního) charakteru je označovaná také jako živelní pohroma. Živelní pohroma je mimořádná událost, vzniklá v důsledku škodlivého působení přírodních sil. Mimořádnou událost může způsobit i živá příroda a následky takové události mohou dosahovat ohromných škod na zdraví, majetku, nebo dokonce způsobit smrt člověka.

2.1.1 Abiotické mimořádné události

Abiotické mimořádné události jsou způsobené tzv. neživou přírodou. Za abiotické podmínky můžeme považovat soubor všech fyzikálních a chemických faktorů jako jsou voda, půda, sluneční záření, vzduch, apod. Abiotické mimořádné události, které nás můžou postihnout, jsou např. dlouhodobá sucha, požáry způsobené přírodními vlivy, povodně a záplavy, propad zemských dutin, sopečná činnost, zemětřesení, posun říčního koryta, sněhové kalamity, zemské sesuvy, krupobití, vichřice a větrné poryvy, atmosférické výboje, pád kosmických těles, atd.

2.1.2 Biotické mimořádné události

Biotické mimořádné události jsou způsobené živou přírodou respektně živými organismy a vztahy mezi těmito organismy. Příkladem takové mimořádné události jsou např. epifylie (nákaza rostlin), epizootie (nákaza zvířat), epidemie (nákaza lidí), přemnožení škůdců nebo parazitů, rychlé vymírání druhů, atd.

2.2 Antropogenní mimořádné události

Antropogenní mimořádné události jsou vyvolané lidským činitelem, můžeme je dělit z povahy úmyslného a neúmyslného lidského zavinění nebo také na vojenské a nevojenské. V současné době patří mezi nejaktuálnější a nejobávanější mimořádné události vyvolané úmyslným lidským působením teroristická činnost a s tím spojené i různé druhy sabotáží. Antropogenní mimořádné události se následovně dělí do několika podskupin.

2.2.1 Technogenní mimořádné události

Technogenní mimořádné události představují ve své podstatě obecné příčiny průmyslových havárií, provozních havárií a havárií spojených s infrastrukturou. Např. radiační havárie, rozsáhlé ropné havárie, technologické havárie spojené s únikem nebezpečných látek, důlní neštěstí, požáry, mechanické a statické poruchy budov, mimořádné události v podzemních stavbách, narušení hrází, havárie v dopravě, ekologické havárie, atd.

2.2.2 Sociogenní mimořádné události

Sociogenní mimořádné události se týkají především bezpečnosti a ekonomiky, dále je můžeme rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní sociogenní mimořádné události představují vnitrostátní společenské, sociální a ekonomické negativní jevy např. narušení dodávek ropy a ropných produktů, elektřiny, plynu, potravin, narušení funkčnosti dopravního systému, záměrné šíření drogových závislostí, zhroucení ekonomiky státu, atd.

Zato vnější sociogenní mimořádné události jsou v podstatě až vojenského charakteru např. vnější vojenské napadení státu nebo jeho spojenců, hospodářské sankce a hospodářský nátlak, politický nátlak, atd.

2.2.3 Agrogenní mimořádné události

Agrogenní mimořádné události se týkají především zemědělství, lesnictví a celkovému vztahu člověka a přírody - ochrana životního prostředí. Např. eroze půdy, degradace kvality půdy, nevhodné používání hnojiv, splavování půd do vodních toků, vysychání a znehodnocování vodních toků, monokulturní zemědělská výroba, atd.

2.3 Mimořádná událost z pohledu HZS

Každá mimořádná událost je specifická a je proto velmi obtížné její zařazení, obvykle se o druhu mimořádné události, při které zasahovaly jednotky požární ochrany (jednotky PO), rozhoduje až po ukončení zásahu, kdy si velitel zásahu sedne a v klidu se při sepisování zprávy o zásahu rozmyslí, o jakou událost se jednalo, případně pokud se jednalo o kombinaci více událostí, která událost převažovala. Mimořádné události je možné dělit podle následujícího přehledu nejčastější zásahové činnosti hasičů dle statistické ročenky HZS [6].

2.3.1 Požár

Požárem se požární zásah na každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení či zranění osob nebo zvířat anebo k materiálním škodám. Za požár se považuje i nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata nebo materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.

2.3.2 Dopravní nehoda

Jedná se o zásah jednotky PO u mimořádné události mající charakter činností spojených s odstraňováním následků kolize dopravních prostředků. Pokud by v činnosti jednotky požární ochrany převládaly jiné činnosti, např. z důvodu úniku nebezpečné látky do životního prostředí, klasifikuje se tento zásah podle převažujícího charakteru. Zásah na dopravní nehodu s následným požárem se posuzuje jako požár. Za dopravní nehodu je považován i zásah, kdy jednotka PO dopravní prostředek pouze vyprošťovaly z prostorů mimo komunikaci, odstraňovaly pouze drobné následky dopravní nehody (očištění a odstranění úniku látek).

2.3.3 Živelní pohroma

Jedná se o zásah jednotky PO u mimořádné události spojený s likvidací následků škodlivě působících sil a jevů vyvolaných přírodními vlivy, které ohrožují životy, zdraví, majetek nebo životní prostředí – povodně, záplavy, deště, vlivem sněhu, námrazy, větrné smrště, zemětřesení, apod., při nichž jednotky PO provádějí záchranné a likvidační práce.

2.3.4 Únik nebezpečné chemické látky

Jedná se o zásah jednotky PO u mimořádné události spojený s nežádoucím uvolněním nebezpečných chemických látek včetně ropných produktů (během výroby, dopravy nebo manipulace) a ostatních látek. Zásah k omezení nebo snížení rizika nekontrolovaného úniku hořlavých, výbušných, žíravých, jedovatých, zdraví škodlivých, radioaktivních a jiných nebezpečných látek, ropných produktů případně ostatních látek do životního prostředí (zemní plyn, kyseliny a jejich soli, apod.).

2.3.5 Technická havárie

Jedná se o zásah u události vedoucí k odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů.

- **Technická havárie** – odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů velkého rozsahu či značných následků na zdraví osob, zvířat či majetku (např. destrukce objektu).
- **Technická pomoc** – odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů menšího rozsahu mimo technologický provoz závodů (mimo dopravních nehod). Jedná se o pomoc technikou jednotek bez návaznosti jakéhokoliv technologického provozu resp. výroby. Např. vyproštění osob z výtahu, nouzové otevření bytu, odstranění překážek z komunikací i jiných prostor, otevírání uzamčených prostorů, likvidace spadlých stromů, elektrických vodičů apod., odvětrání prostor, záchranu osob a zvířat, čerpání, uzavírání a navážení vody, vyprošťování předmětů či osob, atd.
- **Technologická pomoc** - odstranění nebezpečí nebo nebezpečných stavů v technologickém provozu závodů. Jedná se o pomoc technikou jednotek v určité technologii či provozu podniku. Např. náhrada havarovaného chlazení, nouzová dodávka vzduchu nebo vody, požární asistence, ochlazování briket a skládek, které nemají znaky definice požáru, atd.

- **Ostatní pomoc** - nelze klasifikovat předchozími druhy technické havárie. Jedná se např. převoz pacienta či lékaře i na vyžádání jiné služby.

2.3.6 Radiální havárie a nehoda

Zásah u mimořádné události spojený s nepřipustným uvolněním radioaktivních látek nebo ionizujícího záření.

2.3.7 Ostatní mimořádné události

Zásah u jiné mimořádné události např. epidemie nebo nákaza způsobená nebezpečnou nemocí a dále pak všechny zásahy u mimořádných událostí, které nelze klasifikovat předchozími kategoriemi.

2.4 Klasifikace MU podle závažnosti

V závislosti na rozsahu a druhu mimořádné události a také na úrovni koordinace složek při společném zásahu se určuje stupeň poplachu, který předurčuje potřebu sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce. V rámci IZS se vyhláší čtyři stupně poplachu.

Potřebný stupeň poplachu vyhláší pro jedno místo zásahu velitel zásahu nebo operační a informační středisko při prvotním povolávání složek na místo zásahu. Operační a informační středisko IZS může vyhlásit stupeň poplachu pro určité území postižené mimořádnou událostí, pokud je na něm více jak jedno místo zásahu.

Podle závažnosti mimořádné události se rozlišují tyto poplachové stupně:

- **První stupeň poplachu** je vyhlášován v případě, že mimořádná událost ohrožuje jednotlivé osoby, jednotlivý objekt nebo jeho část, s výjimkou objektu, kde jsou složité podmínky pro zásah jednotlivé dopravní prostředky osobní nebo nákladní dopravy nebo plochy území do 500 m² nebo záchranné a likvidační práce provádí základní složky, které není nutno při společném zásahu nepřetržitě koordinovat,
- **druhý stupeň poplachu** je vyhlášován v případě, že mimořádná událost ohrožuje nejvýše 100 osob, více jak jeden objekt se složitými podmínkami pro zásah, jednotlivé prostředky hromadné dopravy osob, cenný chov zvířat nebo plochy území do 10 000 m² nebo záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky

z kraje, kde mimořádná událost probíhá, nebo je nutné nepřetržitě koordinovat složky velitelem zásahu při společném zásahu,

- **třetí stupeň poplachu** je vyhlášen v případě, že mimořádná událost ohrožuje více jak 100 osob a nejvýše 1000 osob, část obce nebo areálu podniku, soupravy železniční přepravy, několik chovů hospodářských zvířat, plochy území do 1 km², povodí řek, produktovody, jde o hromadnou havárii v silniční dopravě nebo o havárii v letecké dopravě nebo záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky nebo se využívají síly a prostředky z jiných krajů nebo je nutné nepřetržitě koordinovat složky velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo rozdělit na sektory a úseky.

Na základě rozhodnutí řídicího důstojníka hasičského záchranného sboru kraje oznamuje operační a informační středisko kraje vyhlášení třetího stupně poplachu poplachového plánu kraje hejtmanovi. Stejným způsobem nebo na základě žádosti velitele zásahu se oznamuje vyhlášení třetího stupně poplachu poplachového plánu kraje starostovi obce s rozšířenou působností.

- **Zvláštní stupeň poplachu** je vyhlášen v případě, že MU ohrožuje více jak 1000 osob, celé obce, plochy území nad 1 km². Záchranné a likvidační práce provádí základní a ostatní složky IZS, včetně využití sil a prostředků z jiných krajů, případně je nutné použít pomoc AČR nebo prostředky zahraniční pomoci. Je nutné koordinovat složky velitelem zásahu za pomoci štábu velitele zásahu a místo rozdělit na sektory a úseky nebo společný zásah složek IZS vyžaduje koordinaci na strategické úrovni hejtmanem kraje.

Vyhlášení zvláštního stupně poplachu poplachového plánu kraje oznamuje operační a informační středisko kraje hejtmanovi. Stejným způsobem nebo na základě rozhodnutí velitele zásahu se vyhlášení zvláštního stupně poplachu poplachového plánu kraje oznamuje starostovi dotčené obce s rozšířenou působností.

Po vyhlášení zvláštního stupně poplachu poplachového plánu kraje operační a informační středisko kraje povolává a nasazuje síly a prostředky z kraje, koordinuje pomoc se sousedními kraji a informuje o vyhlášení zvláštního stupně poplachu poplachového plánu kraje generální ředitelství. Obdobným způsobem koordinuje pomoc operační a informační středisko generálního ředitelství.

3 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY

Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany (jednotky PO) jsou součástí systému požární ochrany ČR. Tento systém požární ochrany ČR je realizován zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů [17] a navazuje na přijatou koncepci ochrany životů a majetku občanů.

Obr. 3. Logo HZS ČR [26].

3.1 Vznik Hasičského záchranného sboru ČR

První finančně odměňovaný hasičský sbor na území dnešní České republiky byl založen v roce 1853 v Praze. Ve Velvarech byl o několik let později, přesněji v roce 1864 založen první dobrovolný sbor hasičů. Požární jednotky z povolání si mohly dovolit jen větší města, proto hašení požárů bylo v kompetenci dobrovolných hasičů až do druhé světové války. Přibližně v roce 1942 byl ustanoven pluk požární policie Čechy – Morava tvořený četníky, příslušníky finanční stráže a důstojníky. Pluk podléhal administrativě četnictva v protektorátu a po válce byl rozpuštěn.

Po válce byla požární ochrana zařazena do kompetence Ministra vnitra a plnění úkolů požární ochrany zajišťovaly národní výbory. Obce s počtem obyvatelstva nad 50 000 musely mít povinně zřízené hasičstvo z povolání.

Po vzniku československé federace v roce 1969 byla požární ochrana zařazena do působnosti národních rad, což mělo za následek vytvoření Hlavní správy požární ochrany MV ČSR a MV SSR.

Profesionální jednotky požární ochrany počátkem 70. let postupně nahrazovaly některé technické služby (technická pomoc při autonehodách, otevírání bytu, atd.) a přebíraly kompetence přípravy státu a jeho orgánů na mimořádné události a následné provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádné události.

Hasičský záchranný sbor byl vytvořen v roce 1995 novelou zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů [17] jako nástupce Sboru požární ochrany. Nová právní úprava, která znamenala zásadní změny v postavení, působnosti a organizaci HZS ČR vešla v platnost dne 1. ledna 2001 zákonem č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR (HZS ČR) [18].

3.2 Organizace HZS

HZS ČR je zřízen jako organizační složka státu, jeho základním posláním je chránit životy, zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Při plnění svých úkolů spolupracuje se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy právnickými a fyzickými osobami, mezinárodními organizacemi a zahraničními subjekty. Kdy předmětem spolupráce je dohodnutí práv a povinností při vzájemném poskytování pomoci a informací při mimořádné události.

Hasičský záchranný sbor ČR tvoří:

- generální ředitelství HZS ČR, které je součástí Ministerstva vnitra,
- 14 hasičských záchranných sborů krajů,
- Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku-Místku,
- Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně,
- čtyři odborná učiliště požární ochrany (Frýdek-Místek, Brno, Chomutov, Borovany),
- Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč,
- Technický ústav požární ochrany Praha,
- Opravárenský závod Olomouc a Základna logistiky Olomouc.

3.2.1 Generální ředitelství HZS ČR

Generální ředitelství HZS ČR je součástí Ministerstva vnitra (MV-GŘ HZS ČR). V čele stojí generální ředitel HZS ČR, kterého jmenuje a odvolává ministr vnitra. Za činnost HZS ČR odpovídá právě generální ředitel ministrovi vnitra.

3.2.2 HZS kraje

HZS krajů jsou samostatnými organizačními složkami státu, mají vlastní právní subjektivitu a jsou zapojeny do rozpočtového plánu Ministerstva vnitra. V čele stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává na návrh generálního ředitele ministr vnitra. HZS kraje se člení na územní odbory, které jsou na úrovni okresů nebo území složeného z několika okresů. Na území české republiky je 234 stanic HZS krajů, které až na výjimky odpovídají obcím s rozšířenou působností.

3.3 Operační a informační střediska HZS ČR

Operační a informační střediska HZS (OPIS HZS), zřizuje Generální ředitelství HZS ČR a HZS krajů. Podle § 5 zákona o IZS [19] plní úkoly operačních a informačních středisek IZS operační informační střediska HZS krajů a operační informační středisko MV-generálního ředitelství HZS ČR. Jinak řečeno OPIS HZS je totéž co OPIS IZS.

OPIS HZS jsou povinna přijímat a vyhodnocovat informace o mimořádných událostech, formou obsluhy tísňové linky 150 a 112. Přijetí zprávy o mimořádné události je činnost sloužící k přijetí zprávy o živelné pohromě nebo jiné mimořádné události a je zpracována k předání jednotce PO pro uskutečnění zásahu. Zprávu je možné, jak už bylo zmíněné, přijmout formou tísňových čísel (150, 112) či telefonním číslem přímo na HZS kraje. Další možností příjmu je dálkový přenos informace (EPS), fax, radiostanice pracující v pásmu požární ochrany, občanská radiostanice, datový přenos, popřípadě osobní vyrozumění.

Pro obsluhu operačního a informačního střediska nebo ohlašovny požáru přijímající zprávu o mimořádné události platí pravidla přijímat informace s patřičným klidem a rozvahou. Od volajícího musí obsluha zjistit co nejvíce podstatných informací. Zjišťuje se adresa mimořádné události s co nejpresnější lokalizací, druh události (typ mimořádné události) a bližší informace o mimořádné události potřebné pro zásah jednotky (např. charakter objektu, jaká hrozí nebezpečí, ohrožení osob, jejich počet, atd.). Vhodné je se i dotázat

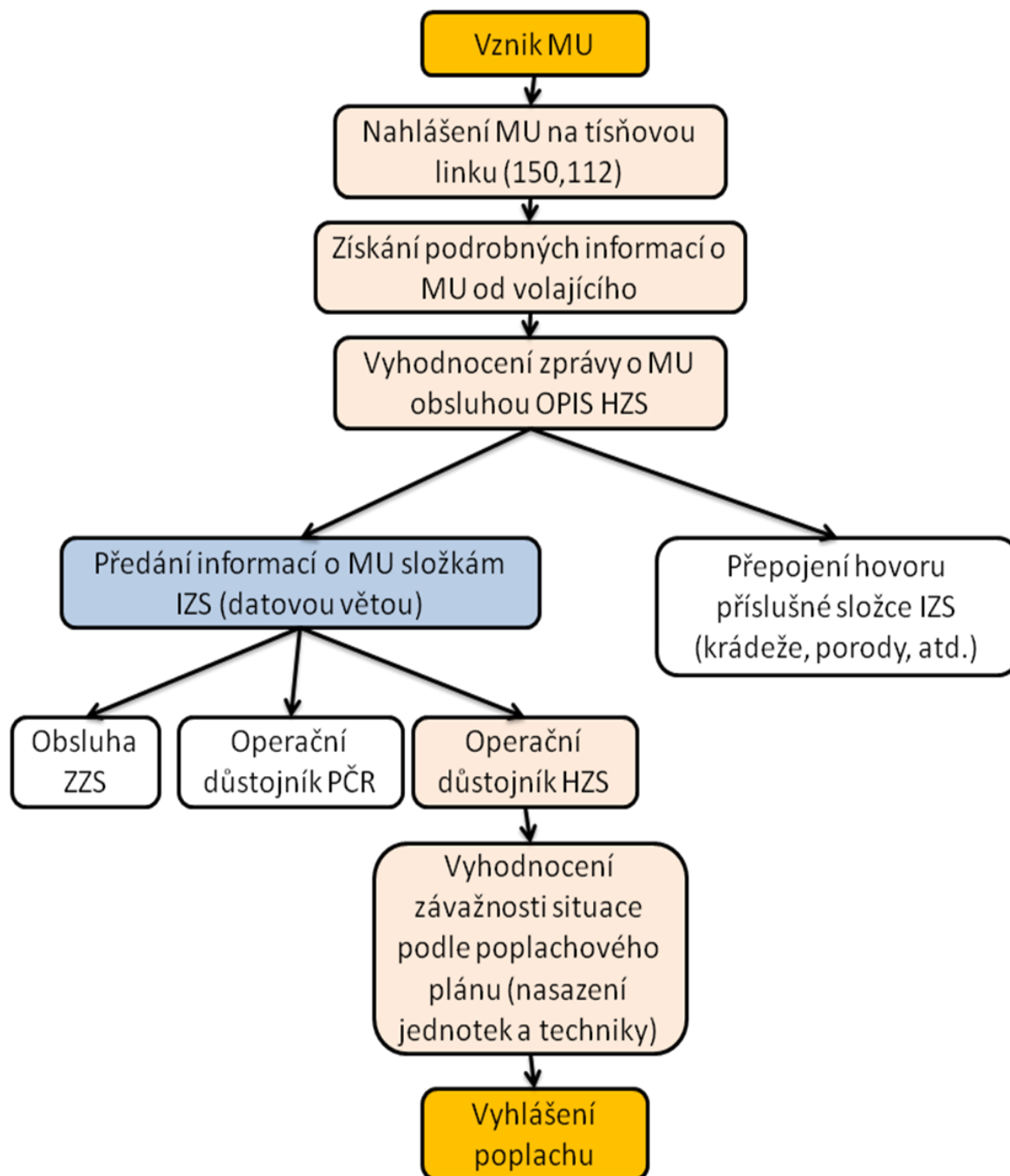
na nejvhodnější příjezdovou trasu k místu události pro zásahový vozový park (není-li trasa jasná ze zjištěné adresy) a jméno osoby podávající zprávu o mimořádné události plus další informace jako telefon a adresa, odkud je voláno. V případě že panují pochybnosti, že se jedná o smyšlenou zprávu či pro upřesnění informací, obsluha provede zpětný dotaz na osobu podávající zprávu o mimořádné události.

OPIS HZS dále zprostředkovává plnění úkolů velitele zásahu jako poskytnutí osobní nebo věcné pomoci potřebné pro záchranné a likvidační práce, vyhlášení odpovídajícího stupně poplachu pro místo zásahu, apod. Získané informace musí obsluha operačního a informačního střediska zaznamenat a co nejrychleji vyhodnotit podle nutnosti následného vyhlášení poplachu jednotce PO. Zabezpečují vyrozumění základních i ostatních složek IZS a vyrozumění státních orgánů a orgánů samosprávných územních celků. Důležitým úkolem je rovněž zajistit nepřetržitou podporu činnosti krizovým štábům a výměnu informací z míst mimořádné události s krizovým štábem a mezi krizovými štáby.

Obsahem předávané informace cestou OPIS HZS na kraje nebo obce jsou např. upozornění na možný výskyt závažné mimořádné události, informace o vzniku a vývoji závažných mimořádných událostí, informace o spuštění varovného systému, včetně doplňkových informací, nebo informace o vyhlášení krizových stavů a informace o činnosti krizových orgánů, nabídky pomoci z vyšší úrovně či požadavky na podrobnější informace pro vyšší úroveň.

OPIS HZS může přímo přepojit tísňové volání na základní složku IZS (PČR, ZZS), která je k řešení mimořádné události příslušná. Popřípadě obsluha OPIS HZS vyhodnotí přijaté tísňové volání a pomocí datové věty informuje o vzniklé mimořádné události všechny základní složky IZS. Prostřednictvím operačního důstojníka zajistí vyslání potřebných sil a prostředků k mimořádné události podle požárního poplachového plánu a zajistí i tzv. operační úroveň řízení, což je informační podpora velitele zásahu.

Při příjmu zprávy o mimořádné události, by obsluha měla být připravena na celou řadu komplikací, které mohou nastat. Nejhorší variantou je zneužívání tísňové linky, ovšem volající může být také cizinec nemluvíící česky nebo být ve stresu, pod vlivem návykové látky či jinak indisponován.

Obr. 4. Postup OPIS HZS ČR při nahlášení mimořádné události.

Na teritoriu kraje jsou operační střediska HZS okresních ředitelství, které s ostatními operačními středisky, tak i s krajskými OPIS HZS v plné míře spolupracují a prostřednictvím operačních a informačních středisek vyžadují součinnost složek IZS.

Při selhání tísňové linky veřejné telefonní sítě je nutné informovat (pomocí mobilních prostředků, místních samosprávních celků a prostřednictvím sdělovacích prostředků) obyvatele v postižených lokalitách o náhradním způsobu ohlášení mimořádné události.

3.4 Druhy a kategorie jednotek požární ochrany

Jednotkou požární ochrany (jednotka PO) se rozumí organizovaný útvar s vnitřní hierarchií a dělbou práce tvořený hasiči, požární technikou a věcnými prostředky požární ochrany (výbava hasičů, nástroje, apod.). Veškeré činnosti hasičů v jednotkách PO je zahrnuta do tzv. výkonu služby. Výkonem služby se rozumí veškerá činnost směřující k zdolávání požárů a snižování následků mimořádných událostí. Jednotky PO podle výkonu služby působí buď v organizačním řízení, nebo v operačním řízení.

- **Organizačním řízením** se rozumí činnost k dosažení stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek PO. Tímto se rozumí činnost související s udržováním a zvyšováním odborné a fyzické způsobilosti hasičů (školení, výcvik), údržbou požární techniky a dalších prostředků požární ochrany, apod.
- **Operačním řízením** se rozumí činnost od přijetí zprávy o vzniku požáru nebo jiné mimořádné události až po návrat sil a prostředků na základnu. Do těchto činností se zahrnuje výjezd jednotky PO, doprava k místu zásahu, provádění záchranných a likvidačních prací, apod.

3.4.1 Jednotka hasičského záchranného sboru kraje

Jednotky hasičského záchranného sboru kraje jsou zřízeny jako součást HZS krajů, jejichž zřizovatelem je stát. HZS krajů prostřednictvím OPIS provádí nepřetržitý příjem tísňových volání o mimořádných událostech v daném území. Jednotky HZS kraje se dislokují na stanicích HZS kraje, aby bylo dosaženo co nejkratší doby dojezdu. Jednotky HZS krajů disponují speciální technikou pro zásahovou činnost a hlediska operační působnosti jsou tyto jednotky značeny jako kategorie JPO I. V těchto jednotkách vykonávají činnost příslušníci HZS kraje jako své povolání ve služebním poměru. HZS kraje je orgánem státní správy v oblasti požární ochrany, integrovaného záchranného systému, v ochraně obyvatelstva a krizového řízení.

3.4.2 Jednotka sboru dobrovolných hasičů

Jednotka sboru dobrovolných hasičů obcí (jednotka SDH), zřizuje obec, resp. město. Jednotka obce je zpravidla organizační složkou obce a nemá právní subjektivitu. Členové SDH obcí vykonávají svou činnost na základě dobrovolnosti. Činnost členů SDH obce se při zásahu považuje za výkon občanské povinnosti. Někteří členové mohou vykonávat činnost v pracovně právním vztahu a službu v jednotce SDH obce vykonávat jako své zaměstnání nebo na základě smlouvy o pracovní činnosti. Povinnost zřídit jednotku SDH je uložena obci zákonem o požární ochrany.

3.4.3 Jednotka hasičského záchranného sboru podniku

Zřizovatelem HZS podniku je právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která provozuje činnosti se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím. Jednotka HZS podniku působí místně pro podnik, který ji zřídil. Ovšem po dohodě s HZS kraje může být její působnost rozšířena. Výkon služby v jednotce HZS podniku vykonávají zaměstnanci ve smyslu podle zákona o požární ochraně jako své zaměstnání. Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba může odvolávat a jmenovat velitele jednotky HZS podniku pouze s vyjádřením HZS kraje. Jednotka hasičského záchranného sboru podniku je zpravidla dislokována na stanicích podniku.

3.4.4 Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku

Jednotku SDH podniku zřizuje právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která provozuje činnosti se zvýšeným nebo s vysokým požárním nebezpečím. Členové jednotky SDH podniku nevykonávají činnost této jednotce jako své povolání. Jsou zaměstnavatelem určení, zpravidla pracovní smlouvou k činnosti v jednotce SDH podniku, ovšem na základě dobrovolnosti a v podniku vykonávají jinou profesi. Počet členů a vybavení jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku stanoví na základě výsledků posouzení požárního nebezpečí nebo dokumentace zdolávání požárů hasičský záchranný sbor kraje.

3.4.5 Vojenské hasičské jednotky

Vojenská hasičská jednotka má postavení obdobné jako SDH podniku, přičemž zřizování, vnitřní organizaci, vybavení a výkon služby v ní stanoví Ministerstvo obrany. Mají místní působnost ve vojenských objektech, vojenských útvech, vojenských zařízeních, atd.

Ministerstvo obrany rovněž stanoví odbornou způsobilost, odbornou přípravu, zdravotní způsobilost a funkční označení příslušníků vojenských hasičských jednotek. Vojenské hasičské jednotky nejsou v systému plošného pokrytí území republiky.

3.4.6 Požární hlídky

Je-li to zdůvodněné z hlediska nižšího požárního rizika, může HZS kraje stanovit obci, právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě zřídit místo jednotky SDH obce nebo jednotky SDH podniku požární hlídku. Ta má za úkol především ohlásit mimořádnou událost, zapojit se do záchranných a likvidačních prací v první fázi (evakuace, atd.), dále informovat o situaci velitele zásahu přijíždějící jednotky PO.

3.4.7 Operační působnost jednotek PO

Každý druh PO má svou operační hodnotu, která vypovídá o schopnosti jednotky PO provádět činnost při zdolávání požárů, záchranných pracích při mimořádné události a ochraně obyvatelstva. Tuto operační hodnotu tvoří doba výjezdu po vyhlášení poplachu a územní působnost.

Doba výjezdu je celkový časový úsek od vyhlášení poplachu pro určené síly a prostředky PO po výjezd ze základny. Doba výjezdu jednotky PO je stanovena vyhláškou č. 247/2001, o organizaci a činnosti jednotek PO [22]. Tato doba je maximálně:

- 2 minuty pro jednotky PO složené výlučně z hasičů z povolání,
- 10 minut pro jednotky složené výlučně z hasičů, kteří nevykonávají službu v jednotce jako své povolání,
- 5 minut pro jednotky PO složené z hasičů uvedených v předchozích dvou bodech nebo hasičů, kterým byla určena pracovní pohotovost mimo pracoviště.

Územní působnost určuje optimální vzdálenost pro dojezd jednotky PO k místu zásahu vyjádřená dobou jízdy v minutách nebo kilometrech, které vymezuje jejich teritorium působení. Čím je větší vzdálenost a čím horší jsou dopravní a povětrnostní podmínky, tím je dojezdová doba delší.

3.4.8 Kategorie jednotek PO

Pro účely plošného pokrytí území ČR jednotkami PO se dle operační dělí jednotky PO do šesti kategorií JPO I až JPO VI:

- **JPO I** - jednotka Hasičského záchranného sboru ČR, zajišťující výjezd jednoho až tří družstev o zmenšeném početním stavu (1+3), družstev (1+5) nebo jejich kombinaci, poskytuje pomoc obcím speciální a ostatní technikou v území své působnosti, v místě dislokace plní úkoly místní jednotky PO; u početně málo obsazených stanic zpravidla v součinnosti s místní jednotkou SDH obce.
- **JPO II/1** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce kategorie JPO II, která zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000.
- **JPO II/2** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce kategorie JPO II, která zabezpečuje výjezd dvou družstev o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000.
- **JPO III/1** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce kategorie JPO III, která zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000.
- **JPO III/2** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce kategorie JPO III, která zabezpečuje výjezd dvou družstev o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem obyvatel nad 1000.
- **JPO IV** - jednotka hasičského záchranného sboru podniku zřizovaná právnickou nebo fyzickou podnikající osobou; poskytuje speciální techniku na výzvu OPIS HZS ČR zpravidla na základě písemné dohody.
- **JPO V** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce kategorie JPO V, která zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu.
- **JPO VI** - jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku zřizovaná právnickou nebo fyzickou podnikající osobou; poskytuje speciální techniku na výzvu OPIS HZS ČR zpravidla na základě písemné dohody.

3.4.9 Vnitřní organizace jednotek PO

Příslušníci, zaměstnanci podniku a členové jsou v jednotce PO rozděleni do čet, družstev o zmenšeném početním stavu a skupin. Četa se následně dělí na 2 nebo 3 družstva, případně skupiny. Družstvo tvoří velitel a dalších 5 hasičů. Družstvo o zmenšeném početním stavu, tvoří velitel a další 3 hasiči. Skupinu tvoří vedoucí skupiny a alespoň jeden hasič.

Požární družstvo 1+5 představuje základní velikost požární jednotky PO. Počet proudů, které může družstvo vytvořit, jeho vybavení požární technikou a předpokládaný objem zvládnutelné práce udává taktickou hodnotu družstva.

3.5 Plošné pokrytí České republiky jednotkami PO

Jednotky PO různých zřizovatelů vytváří na území České republiky tzv. plošné pokrytí území České republiky jednotkami PO. Takovéto plošné pokrytí se skládá z plošného pokrytí kraje a zohledňuje se v něm požadavek dojezdu tří jednotek PO k zásahu a to pro každé katastrální území obce.

Vnitřní organizace a vybavení jednotek PO včetně dislokace jednotlivých druhů a kategorií jednotek PO musí být volena tak, aby území obce bylo vždy podle patřičného stupně nebezpečí zabezpečeno požadovaným množstvím sil a prostředků při plnění nárokové doby jejich dojezdu na místo zásahu uváděné podle tabulky plošného pokrytí uvedené v příloze zákona o PO.

Plošné pokrytí vychází ze stanovení stupně a kategorie nebezpečí vzniku požáru, či jiné mimořádné události v jednom katastrálním území. Jsou stanoveny čtyři stupně nebezpečí a jsou charakterizovány čtyřmi časovými hranicemi doby dojezdu jednotky PO na místo zásahu.

- I. st. – **7 minut** (nejvíce nebezpečný) – např. historické budovy, budovy s velkými požárními úseky, prostory s velkým počtem shromážděných osob,
- II st. – **10 minut** (středně nebezpečný) – např. sídliště, hotely, průmyslové centra,
- III st. – **15 minut** (nebezpečný) – např. menší obce, zemědělské farmy,
- IV st. – **20 minut** (málo nebezpečný) – např. přírodní prostřední, odlehlá málo osídlená území, samoty.

Stupeň nebezpečí území obce	Kategorie nebezpečí objektu	Doba dojezdu množství sil a prostředků jednotek PO a místo zásahu
I	A	2 jednotky PO do 7 min a další 1 jednotka PO do 10 min
	B	1 jednotka PO do 7 min a další 2 jednotky PO do 10 min
II	A	2 jednotky PO do 10 min a další 1 jednotka PO do 15 min
	B	1 jednotka PO do 10 min a další 2 jednotky PO do 15 min
III	A	2 jednotky PO do 15 min a další 1 jednotka PO do 20 min
	B	1 jednotka PO do 15 min a další 2 jednotky PO do 20 min
IV	A	1 jednotka PO do 20 min a další 1 jednotka PO do 25 min

Tab. 1. Základní tabulka plošného pokrytí.

Dojezd tří jednotek PO na místo zásahu není plánován současně, ale postupně podle časových hranic dojezdu. Pro odlišení nebezpečnosti objektu a jeho předpokládanou složitost zásahu je důležité, zda se jako první na místo zásahu dostaví jen jedna jednotka PO nebo dvě. Takto se dělí stupně nebezpečnosti objektu na kategorie A nebo B.

Kraje odpovídají za PO realizovanou plošným pokrytím území kraje jednotkami PO a vydávají proto nařízení, kterými jsou dané podmínky k zabezpečení plošného pokrytí území kraje jednotkami PO a další patřičná nařízení k zabezpečení zdrojů vody k zásahu apod. Takovéto nařízení se zpravidla vydává společně s poplachovým plánem kraje, kde je přehled jednotek a jejich předurčení pro území. Je to jeden z nejdůležitějších dokumentů pro OPIS HZS ČR, protože je v něm uvedeno, které jednotky se v případě požáru nebo jiné mimořádné události mají posílat na místo zásahu. Vydává se formou nařízení kraje.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 TYPOVÉ ČINNOSTI SLOŽEK IZS

Katalog typových činností složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu (dále jen „typová činnost“) byl založen v roce 2004 na základě nutné potřeby vytvořit sjednocující standart při zásahu. Slouží jako vzdělávací materiál velitelů zásahu nebo pro praktické účely v řízení pro zásahy u mimořádných událostí.

Typové činnosti jsou vydávány podle § 18 vyhlášky č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému [23]. Obsahují podrobně zpracovaný postup složek při záchranných a likvidačních pracích s ohledem na druh a charakter mimořádné události. K 31. květnu 2009 bylo vydáno následujících deset typových činností složek IZS při společném zásahu [13]:

- Uskutečněné a ověřené použití radiologické zbraně.
- Demonstrování úmyslu sebevraždy.
- Oznámení o uložení nebo nálezů výbušného předmětu.
- Letecká nehoda.
- Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů.
- Technopárty.
- Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu.
- Dopravní nehoda.
- Mimořádná událost s velkým počtem raněných a obětí.
- Nebezpečná porucha plynulosti provozu na dálnici.

Katalog typových činností je k dispozici na internetových stránkách Generálního ředitelství HZS ČR (www.hzscr.cz), v tištěné podobě je katalog vydáván jako šanon s brožurami jednotlivých souborů typových činností. Každá z typových činností je konkrétně zpracována podle povahy mimořádné události.

Soubor typové činnosti začíná titulní stranou s označením druhem typové činnosti, následuje redakční a orientační list katalogu typové činnosti, kde jak už název napovídá, se nachází přehled jednotlivých listů souboru typové činnosti (někdy udáván jako obsah). Pro případ změny v souboru typové činnosti slouží změnový list, kde se poznačí důvod změny, kdo ji vypracoval, schválil a její účinnost.

Následuje teoretická část souboru typové činnosti. Je popsán charakter a druh mimořádné události, zpravidla s rozčleněním podle závažnosti mimořádné události podle specifických kritérií (např. počtu raněných). Činnost složek IZS při zásahu je popsána ve smyslu určení priority a cílů záchranných a likvidačních prací. Dalším bodem je organizace místa zásahu a činnost velitele zásahu, s určením, kdo je velitelem zásahu (v převážné většině je velitelem zásahu hasič). Postup zásadních bodů velitele zásahu.

V případě zřízení štábu na místě zásahu je uvedeno, kdo by měl být členem takového štábu. Velitel zásahu nebo velitel, který dorazí na místo zásahu jako první specifikuje stupeň poplachu. Dalšími body teoretické části souboru typové činnosti uvádí časové vymezení společného zásahu, kde je poznačeno, za jakých podmínek je zásah ukončen či zastaven a očekávané síly a prostředky složek IZS.

Praktickou částí je check-list velitele zásahu složek IZS, kde si může velitel zásahu přímo při zásahu škrtnat jednotlivé splněné úlohy přehledně uvedeném v tomto listu. Soubor typových činností pokračuje listy jednotlivých složek IZS, OPIS, a dalšími listy sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce. Soubor typové činnosti je doplněn přehledem vybraných souvisejících předpisů, řadou schémat a příloh pro lepší informovanost a provedení záchranných a likvidačních prací.

Přesto, že by velitelé zásahů měli mít katalog typových činností mít víceméně nastudovaný, je natolik obsáhlý a podrobný, že nelze docílit toho, aby si ho velitelé kompletně pamatovali, a proto ho velitelé mívají sebou ve vozidlech při zásahu.

4.1 Uskutečněné a ověřené a použití radiologické zbraně

Tento soubor typové činnosti počítá s tím, že některá z teroristických skupin použila radiologickou zbraň (dirty bomb) v obydleném území nebo byla na místě (zejména nástražného výbušného systému) naměřena nadlimitní hodnota dávkového příkonu při měření. Další z variant je rozptýlení radioaktivní látky jiným neočekávaným způsobem, pro které nejsou předpisem upraveny taktické a organizační požadavky optimalizace radiační ochrany.

Při zahájení záchranných a likvidačních prací je nutné postupovat jako při výbuchu konvenční nálože nebo při průmyslovém výbuchu s tím, že při zjištění zvýšení dávkového přísunu je nutno dbát na ochranu zasahujících osob a vyloučit složky IZS či osoby, které nemají odpovídající ochranné prostředky.

4.2 Demonstrování úmyslu sebevraždy

Osoba nebo osoby demonstrují úmysl spáchat sebevraždu (suicidium), při pokusu o sebevraždu nebo jejím dokonáním dojde k poškození zdraví této osoby. Hrozí reálná hrozba, že osoba demonstrující úmysl sebevraždy ohrozí újmu na životě, zdraví nebo majetku i jiným nezúčastněným osobám (např. skok pod vlak, osoba hrozí použitím střelné zbraně).

Složky IZS mají za úkol odvrátit nebo omezit bezprostřední působení rizik vzniklých činností osoby demonstrující úmysl sebevraždy ve vztahu k ohrožení života, zdraví nebo majetku.

4.3 Oznámení o uložení nebo nálezů výbušného předmětu

Soubor typové činnosti pojednává o přijetí oznámení o umístění nástražného výbušného systému, nálezů podezřelého předmětu, výbušniny nebo havárii munice a oznámení bylo PCŘ zhodnoceno jako závažné. Další ze závažných variant je, že došlo k nálezů podezřelého předmětu (munice, výbušniny, atd.) s ohrožením života, zdraví a majetku, kdy velitel služebního zákroku PCŘ rozhodl o spolupráci s dalšími složkami IZS.

4.4 Letecká nehoda

Typová činnost obsahuje postup složek IZS při záchranných a likvidačních pracích v případě letecké nehody nebo závažného incidentu v leteckém provozu. Jedná se o mimořádnou událost spojenou s provozem letadla, která se přihodila mezi dobou nastoupení jakékoliv osoby do letadla s úmyslem letět a doby, kdy všechny tyto osoby letadlo opustily. Uvažuje se s tím, že některá osoba byla smrtelně nebo vážně zraněna následkem přítomnosti v letadle, letadlo bylo poškozeno, zničeno nebo vyhlášené nezvěstným.

4.5 Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů

Typová činnost objasňuje postup složek IZS při záchranných a likvidačních pracích v případě oznámení o nálezů nebo v případě nálezů předmětu podezřelého na přítomnost vysoce rizikových biologických agens nebo toxinů. Negativní účinek biologických agens a toxinů nemusí mít na lidský organismus okamžitý účinek, zpravidla se projevuje delší časový úsek.

Biologické agens (bakterie, chlamydie, viry) jsou organismy přírodní i modifikované, jejichž záměrné použití může způsobit onemocnění či zneschopnění lidí a zvířat, nebo způsobit úhyn rostlin. Toxická látka vzniká z jakýchkoliv organismů, způsobů výroby, nebo chemická látka, která může způsobit smrt, nemoc nebo jinak ublížit lidem, zvířatům nebo rostlinám.

4.6 Technopárty

Účelem technopárty je neorganizovaný, volný poslech maximálně zesílené hudby nebo tanec s účastí většího počtu osob na volném prostranství. Její účastníci se pod vlivem hlasitosti hudby, únavy z tance a nedostatku spánku dostávají do stavu transu, což je často umocňováno požíváním alkoholu nebo psychotropních a jiných omamných látek. Toto je chování podporující vznik mimořádné události typu požáru stanů, motorových vozidel, hudebních elektrických zařízení nebo výbuchu plynových vařičů apod. Rovněž jsou pravděpodobné mimořádné události způsobené dopravními nehodami účastníků technopárty při příjezdech a odjezdech do míst v bezprostřední blízkosti jejich konání.

4.7 Záchrana pohřešovaných osob – pátrací akce v terénu

Záchranou pohřešovaných osob v terénu se rozumí jednorázové časově a prostorově omezené nasazení většího počtu sil a prostředků směřující k vypátrání pohřešované osoby. Organizace a řízení pátrací akce v terénu se provádí podle této typové činnosti. Ve většině případů jsou pátrací akce v terénu organizovány pro záchranu pohřešovaných osob, u kterých je malá pravděpodobnost, že důvodem pro jejich pohřešování je spáchání úmyslného trestného činu.

4.8 Dopravní nehoda

Dopravní nehoda je mimořádná událost, při které v souvislosti s provozem na dálnici, silnici, místní nebo účelové komunikaci hrozí ohrožení nebo je přímo ohrožen život nebo zdraví osob, případně hrozí či vznikla škoda na majetku nebo na životním prostředí, která podléhá oznamovací povinnosti.

Při provádění záchranných a likvidačních prací složkami IZS je zapotřebí zajištění místa dopravní nehody, poskytnout první pomoc raněným, provést požární protipatření, vyproštění raněných osob, zamezení úniku nebezpečných látek a poskytnutí nezbytné humanitní pomoci postiženým osobám.

4.9 Mimořádná událost s velkým počtem raněných a obětí

Uvedená typová činnost pojednává o záchranných a likvidačních prací při mimořádné události s velkým počtem osob s újmou na zdraví nebo na životě bez ohledu na příčinu vzniku mimořádné události. Je nutné stanovit priority poskytnutí PNP a třídění raněných.

4.10 Nebezpečná porucha plynulosti provozu na dálnici

Za tuto mimořádnou událost se považuje nebezpečná porucha plynulosti silničního provozu na dálnici nebo rychlostní komunikaci první třídy, která může vzniknout nebo bezprostředně hrozí působením jednoho nebo více nepříznivých faktorů.

5 ČINNOST SLOŽEK HZS ČR V PŘÍPADĚ MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI POMOCÍ VÝVOJOVÉHO DIAGRAMU

5.1 Akceschopnost jednotky

Aby jednotka požární ochrany byla schopna vykonávat zásahovou činnost, je nutné, aby její akceschopnost byla po stránce organizační, technické a odborné připravenosti sil a prostředků k zásahu v souladu s právními předpisy. Tím rozumíme, že má vyhovující početní stav hasičů a jednotka je schopna provést výjezd k zásahu v časovém limitu, hasiči mají odbornou způsobilost pro výkon funkce a technika včetně věcných prostředků požární ochrany je ve vyhovujícím stavu. Podmínky pro jednotky jsou upřesněny zákonem o požární ochraně a jeho prováděcími předpisy.

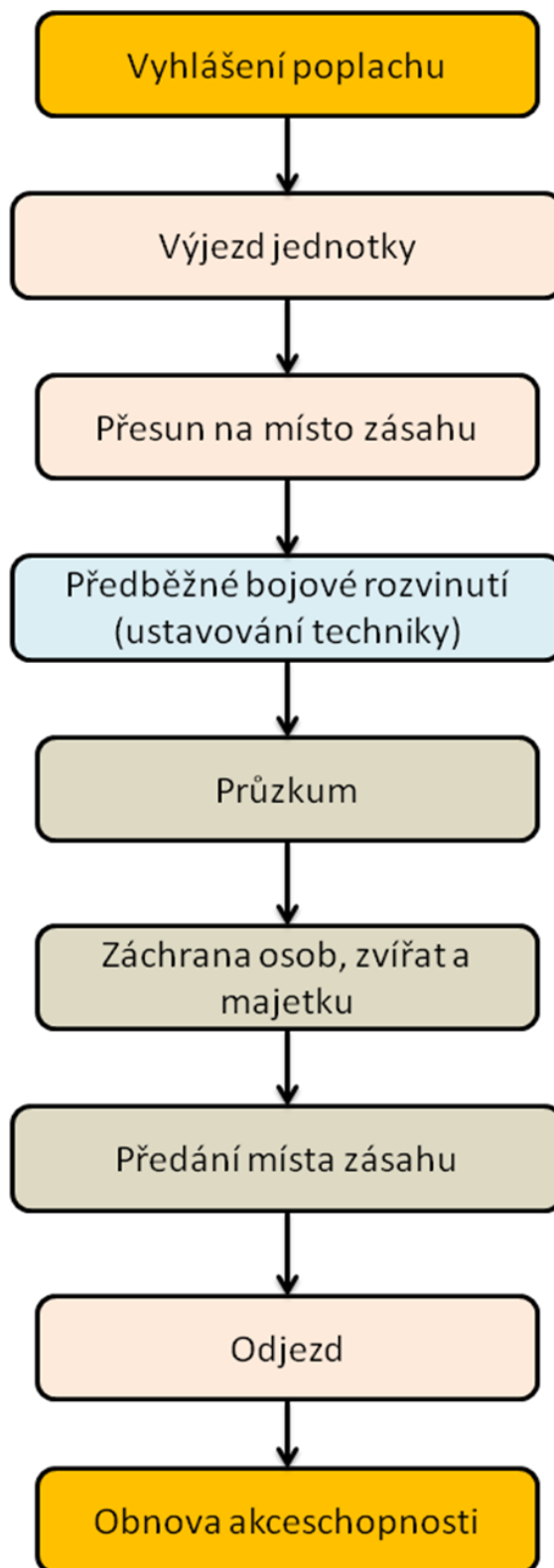
Výkon příslušníků v jednotce HZS kraje je organizován takovým způsobem, aby byla zabezpečena akceschopnost jednotky 24 hodin denně. Při třísměnném provozu se za směnu příslušníka HZS ČR považuje časový úsek 24 hodin, který zahrnuje výkon služby v trvání 16 hodin a služební pohotovost v místě pracoviště v trvání 8 hodin. Po výkonu služby náleží příslušníku mezistěnové volno 48 hodin. Při předávání směn si příslušníci předávají úkoly, požární techniku a další prostředky, které jsou potřebné k výkonu služby.

Počet příslušníků ve směnách stanic HZS je vyvozen z počtu výjezdů, které stanice uskutečňuje v rámci operačního řízení a počtu obyvatel obce, v níž má stanice dislokaci. Typy stanic jednotek HZS krajů jsou odlišeny počtem příslušníků ve směně a vybavením požární technikou. Rozeznáváme osm typů stanic jednotek HZS krajů.

Odborná způsobilost příslušníků jednotek HZS obnáší povinnou odbornou přípravu prohlubování znalostí a tělesnou přípravu. Příslušníci musí také prokázat svou patřičnou zdravotní, osobní a tělesnou způsobilost. Odborná způsobilost je specifická ke služebnímu místu a je vázána na tzv. oborové znalosti.

Základní povinností příslušníků HZS ČR je dodržování služební kázně. Ovšem příslušník nesmí splnit rozkaz, kterým by patrně spáchal trestní čin. Příslušník musí dodržovat pravidla služební zdvořilosti, musí zachovat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu služby a chovat se, aby neohrozil dobrou pověst HZS ČR.

5.2 Vývojový diagram činnosti HZS ČR od vyhlášení poplachu

Obr. 5. Vývojový diagram činnosti HZS ČR od vyhlášení poplachu při MU

5.2.1 Vyhlášení poplachu

Cílem vyhlášení poplachu je vyzrozumět jednotku určenou pro zásah a předat ji patřičné informace o mimořádné události. Po přijetí zprávy o mimořádné události operačním střediskem, jenž vyžaduje nutnost zásahu jednotky požární ochrany, je vyhlášen poplach. Vyhlášením poplachu začíná pro jednotku zásah.

Vyhlášení poplachu jednotkám požární ochrany zajišťují operační střediska nebo jiná místa určená k vyhlášení poplachu. Operační středisko může vyhlásit poplach kterékoliv jednotce ve své územní působnosti a při svém rozhodování vychází z poplachového plánu kraje. Musí být zabezpečený i nouzový způsob vyhlášení poplachu pro případ závady.

Poplach může být vyhlášen akustickou sirénou, kdy je požární poplach ve tvaru 25 vteřin nepřetržitého nekolísavého tónu, 10 vteřin pauza a opět 25 vteřin nepřetržitého nekolísavého tónu. Další možnost vyhlášení požárního poplachu je pomocí rádiového svolávacího zařízení, telefonicky, akustickým rozhlasem, opticky světlem na stanici pro hasiče, ústně (voláním „hoří“) nebo signálním akustickým zařízením na stanici požární ochrany.

Informaci předávanou jednotce při vyhlášení poplachu tvoří specifikace druhu zásahu (charakter mimořádné události), adresu místa zásahu, síly a prostředky vysílané k zásahu a další doplňující informace.

Kdo vyhláší poplach, má povinnost si ověřit, že skutečně došlo k vyhlášení poplachu dané jednotky popřípadě jiných sil a prostředků. U jednotky požární ochrany platí povinnost neprodleně operačnímu středisku nahlásit svůj výjezd.

5.2.2 Výjezd jednotky

Výjezd jednotky má za cíl odjezd jednotky PO z místa její dislokace nebo z místa, kde se v danou dobu nachází se stanovenými prostředky a silami podle požárního poplachového plánu na místo zásahu dle pokynů OPIS HZS.

Hasič má při výjezdu osobní ochranné prostředky a zařízení potřebnou pro svou profesi, zejména se jedná o zásahový oblek, ochranu přilbu, svítilnu, rukavice, opasek, sekeru a jednoduchý klíč na spojky. Příprava k výjezdu zahrnuje zejména vybavení stanovenými osobními prostředky, věcnými prostředky požární ochrany a obsazení požárního automobilu. Hasiči na stanici po vyhlášení poplachu přerušují svoji dosavadní činnost, tak aby

nevzniklo nebezpečí z přerušení práce, a neprodleně se odeberou na místo zahájení přípravy k výjezdu.

Řidič požárního vozidla má za úkol odpojit automobil od vnějších zdrojů a nastartovat. Pokud je to zapotřebí hasiči podle pokynů velitele vozidlo dovybaví vozidlo dle charakteru mimořádné události.

Velitel jednotky při výjezdu musí mít příkaz k výjezdu (adresa místa zásahu, identifikace osoby vysílající jednotku, čas a datum vyhlášení poplachu, druh mimořádné události, nasazenou techniku a prostředky). Velitel je zodpovědný za připravenost jednotky při výjezdu, dává řidiči pokyn k výjezdu a zapnutí výstražného zařízení. V případě potřeby se vybaví odpovídající dokumentací pro zásah (např. kartotékou ulic, obcí, operativní plán).

5.2.3 Přesun na místo zásahu

Trasu dopravy zpravidla určuje operační středisko, pokud není stanovená, určuje ji velitel jednotky, aby byla co nejrychlejší.

Výstražné zařízení by mělo být používáno pouze v nutných případech, aby pomohlo jednotce se dostat co nejrychleji k místu zásahu. Řidič se zapnutým výstražným zařízením dbá zvýšené opatrnosti. Při průjezdu křižovatkou, nebo pokud přijíždí z vedlejší komunikace, musí dát přednost všem účastníkům provozu, kteří nejsou připraveni umožnit požárnímu vozidlu bezpečný průjezd po komunikaci a musí předvídat i bezohlednost řidičů.

Řidič musí přizpůsobit rychlost požárního vozidla s ohledem na bezpečnost osádky a ostatních účastníků silničního provozu. Za bezpečnost jízdy zodpovídá řidič.

V průběhu jízdy velitel informuje osádku povaze zásahu a předává další dostupné informace o místě zásahu. Pokud je to technicky možné, komunikuje s operačním střediskem o poloze své jednotky.

5.2.4 Předběžné bojové rozvinutí

Po příjezdu na místo zásahu velitel jednotky, která na místo dorazí první, informuje operační středisko o skutečném rozsahu mimořádné události. Ostatní jednotky pouze potvrzují svůj příjezd. Velitelé dalších jednotek ohlašují svůj příjezd veliteli zásahu.

Požární techniku je nutné postavit takovým způsobem, aby co nejméně bránila průchodu k přístupovým cestám, musí být vytvořený prostor pro případné nasazení specializované techniky (např. výšková technika) a součinnosti dalších složek IZS. V případě ohrožení musí být zohledněna i rychlá evakuace z místa zásahu.

V nepřehledných místech (např. zatáčka) musí být požární technika označena jako překážka silničního provozu a popřípadě postavena tak, aby chránila zasahující hasiče.

5.2.5 Průzkum

Průzkum místa mimořádné události slouží ke správnému rozhodování o způsobu vedení zásahu. Jde o jeden z nejdůležitějších kroků, neboť podle jeho výsledků je prováděn celý zásah. Ovšem mnohdy to také bývá jedna z nejnebezpečnějších činností. Průzkum probíhá po prvotním ohledání místa mimořádné události nadále po celou dobu zásahu.

Cílem zásahu je zjistit, zda nejsou ohroženy osoby, zvířata a majetek, rozsah mimořádné události, přítomnost nebezpečných látek a předmětů (např. tlakové láhve), terénní a jiné podmínky významné pro použití požární techniky.

Průzkum provádí velitel zásahu a nejméně jeden hasič, nebo průzkumná skupina (nejméně dvoučlenná), popřípadě celá jednotka (prohledávání rozsáhlého objektu za předpokladu přítomnosti lidí nebo zvířat). Podle rozhodnutí velitele zásahu se hasiči dovybaví potřebnými prostředky (dýchací přístroj, záchranné lano, expozimetr, atd.) s ohledem na charakter mimořádné události.

Velitel zásahu, popřípadě vyčleněný hasič v nástupním prostoru musí mít spojení s průzkumnou skupinou, kdy velitel průzkumné skupiny hlásí situaci potřebnou pro přípravu zbývajících sil a prostředků jednotek k zásahu.

5.2.6 Záchrana osob, zvířat a majetku

Záchrana osob má přednost před záchranou zvířat a majetku. Záchranou osob je myšleno odvrácení ohrožení života, které jim hrozí. Velitel zásahu rozhoduje o zahájení a ukončení prací na záchraně osob, zvířat, majetku a určuje prioritu jednotlivých záchranných prací.

V případě, že byla nahlášena přítomnost osob a průzkumná skupina je přesto nenašla, je třeba prohledat i takové prostory, kde za normálních podmínek není předpoklad přítomnosti jakýchkoliv osob (šachty, různé stísněné prostory, apod.). K záchraně osob se přednostně

využívají stavebně a konstrukčně přizpůsobené evakuační cesty. Zachraňující je povinen dbát na zdraví zachraňovaných (odebírat jim ostré a nebezpečné předměty).

Nejčastějším způsobem záchrany osob je samotný odchod osob podle velitele zásahu, vyvedení ohrožených osob, vynesení ohrožených osob, záchrana pomocí záchranných prostředků (např. plachty, matrace), vyprošťování osob z trosk a záchrana za pomoci techniky. V případě potřeby velitel zajistí přivolání lékařské pomoci zachraňovaným osobám s tím, že do jejich příjezdu se první pomoci věnují hasiči.

Velitel jednotky musí zamezit vzniku panice včasnou informovaností ohrožených osob, svižným postupem hasičů při záchranných pracích a případnou patřičnou razancí.

Záchrana zvířat může mít povahu záchrany velkého množství hospodářských zvířat nebo jednotlivých domácích zvířat. Při záchraně zvířat se zjistí druh a množství zvířat, zajistí se dostatečné množství sil a prostředků, zvolí se vhodný způsob záchrany a určí se místo, kam budou zvířata přemístěna.

Nejčastějším způsobem záchrany zvířat je otevření kotců, vyvážení jednotlivých kusů, vyvedení vůdce stáda, vynesení drobného zvířectva a obnovení základních podmínek pro život (odvedení tepla a kouře). Pokud je třeba k záchraně zvířat nasadit hasiče, využívá se těch jedinců, kteří mají s prací se zvířaty už nějaké zkušenosti. Nejvhodnější je využít obsluhující personál.

Evakuace majetku (materiálů a věcí) slouží k odvrácení bezprostředního ohrožení tohoto majetku před účinky mimořádné události. Můžou nastat situace, že se jedná o materiál hrozící výbuchem, materiál překážící likvidaci mimořádné události, hrozí poškození materiálu mimořádnou událostí nebo likvidačními a záchrannými pracemi, je nutná evakuace nákladu havarovaného dopravního prostředku, apod.

Nebezpečné látky lze evakuovat jen do vhodných nádob a prostorů (suché nádoby, cisterny, apod.) s ohledem na vlastnost nebezpečné látky. Pokud je to možné velitel by měl maximálně využít odborný personál.

5.2.7 Předání místa zásahu

Pokud je v místě, kde jednotky zasahovaly nutné zabezpečit dohled nad tímto místem, velitel zásahu zabezpečí místo zásahu před hrozícím nebezpečím do doby, kdy lze předat místo zásahu vlastníku nebo jiné oprávněné osobě. Předáním místa zásahu velitel zásahu konstatuje, že došlo k ukončení zásahových prací jednotek požární ochrany na objektu a zároveň předává upozornění, jehož opomenutí by mohlo způsobit újmu na zdraví a majetku.

Předání místa zásahu se hlásí na příslušné operační a informační středisko nebo na místo, které jednotku vyslalo. Pokud přetrvává hrozba opětovného vzniku požáru, předání místa zásahu se provádí písemně a za přítomnosti dotčené osoby (vlastníka). Nařízení související s opatřením k odstranění nebezpečí opětovného vzniku požáru je s dotčenou osobou potřeba řádně projednat. Týká se pravidelné kontroly míst s povahou opětovného vzniku požáru, oprava či revize poškozeného zařízení, odstranění hořlavých lásek a zabezpečení asistenční služby s hasícími pracemi. Uložené opatření potvrdí obě strany podpisem v záznamu o předání místa zásahu.

5.2.8 Odjezd

Jednotka může opustit místo zásahu pouze se souhlasem velitele zásahu. Velitel jednotky před odjezdem odevzdá svou dílčí zprávu veliteli zásahu nebo ji doručí nejpozději do tří dnů od ukončení zásahu.

Strojník provede kontrolu stavu vozidla (pohonné hmoty, voda v nádrži, atd.) a uložení věcných prostředků. Voda, popřípadě pěnidlo se doplní na místě zásahu nebo na nejbližším možném místě. Každý hasič si překontroluje svou osobní výstroj a věcné prostředky, které se využili při zásahu. Ztráty a poškození techniky a prostředků se hlásí veliteli jednotky.

Odjezd z místa zásahu se hlásí na operační středisko HZS nebo na místo, které jednotku vyslalo.

5.2.9 Obnova akceschopnosti

Velitel jednotky ohlašuje příjezd jednotky PO na místo dislokace příslušnému středisku a také jim hlásí obnovení akceschopnosti jednotky. Návratem jednotky PO na místo dislokace končí zásah. Velitel jednotky zajistí doplnění chybějící výstroje, očištění požární techniky, opravy poškozeného vybavení, dobítí zdrojů radiostanic a zajistí regenerační režim hasičů. Každý hasič provede podrobnou kontrolu své osobní výstroje. Strojník má za úkol kompletní kontrolu vozidla.

Provádí se potřebné záznamy v dokumentaci jednotky.

5.3 Organizace a řízení zásahu

Velitel jednotky PO, která dorazila na místo zásahu jako první, se stává velitelem zásahu a v této činnosti setrvává do okamžiku, kdy jeho funkce převezme velitel s právem přednostního velení. Vyhláška Ministerstva vnitra č. 247/2001 Sb. [22], kterou se upravují podrobnosti organizací a činnosti jednotek požární ochrany ve znění pozdějších předpisů, stanovuje zásady velení při zásahu.

Hasiči jsou přímo podřízeni svým velitelům jednotek a jejich prostřednictvím veliteli zásahu. Velitel zásahu je oprávněn vydat rozkaz kterémukoliv z hasičů u zásahu a pro přehlednost se označuje vestou s nápisem "Velitel zásahu" nebo červenou páskou na levé paži s nápisem "VZ".

V případě, že zásah u mimořádné události soustřeďuje velké množství sil a prostředků nebo je rozsáhlého charakteru, může velitel zásahu zřídit štáb velitele zásahu. Stanoviště štábu musí být zabezpečeno proti neoprávněnému vstupu cizích osob, proti povětrnostním podmínkám, má zabezpečený náhradní mobilní zdroj elektrické energie a je viditelně označeno nápisem "Štáb". Štáb je využíván pro koordinaci složek IZS při společném zásahu a připravuje rozhodnutí velitele štábu. Štáb tvoří náčelník štábu, člen štábu pro spojení, člen štábu pro tyl, člen štábu pro analýzu situace na místě zásahu, člen štábu pro nasazení sil a prostředků, zástupci složek IZS a pomocníci členů štábu.

Velitel zásahu je oprávněn zakázat nebo omezit vstup na místo zásahu a nařídit, aby místo zásahu opustili osoby, jejichž přítomnost není potřebná. Může rozhodnout k bezodkladnému odstranění staveb, terénních úprav a jiných způsobů odvrácení rizika spojená s mimořádnou událostí, může rozdělit místo zásahu na sektory a popřípadě úseky pro snadnější provádění záchranných a likvidačních prací.

V místě zásahu, kde se předpokládají účinky mimořádné události, velitel zásahu ve spolupráci s příslušným operačním střediskem, správními úřady a obcemi provádí průzkum šíření účinků mimořádné události a následně může zrealizovat patřičné opatření (např. informování obyvatelstva ve směru šíření mimořádné události, evakuace osob, ošetření zraněných osob).

Prostřednictvím příslušného operačního střediska může být požádáno např. o regulaci dopravy na trasách odsunu zraněných do zdravotnických zařízení, zabezpečení zdravotnické, humanitární a duchovní péče, provedení sanace a dekontaminace zasaženého území nebo o stanovení veterinárních a hygienických opatření.

Hasič využívá všech svých odborných znalostí, plní rozkazy a pokyny příslušných velitelů, dodržuje pravidla spojení, dbá na svojí bezpečnost a bezpečnost ostatních hasičů [11].

ZÁVĚR

Základním posláním Hasičského záchranného sboru České republiky je chránit životy, zdraví obyvatel a majetek před požáry a v případě mimořádné události poskytnout účinnou pomoc ve formě záchranných a likvidačních prací.

Hasičský záchranný sbor při plnění svých úkolů spolupracuje se správními úřady, státními orgány, fyzickými nebo právníckými osobami, s mezinárodními organizacemi a dalšími subjekty. Předmětem jejich spolupráce je především stanovení práv a povinností při vzájemném poskytování pomoci a předávání informací o mimořádné události.

Hasičský záchranný sbor jako základní člen integrovaného záchranného systému má při provádění záchranných a likvidačních prací hlavní postavení, jinak řečeno zabezpečuje koordinovaný postup těchto prací. Snad není typické mimořádné události, kde by chyběla zasahující jednotka požární ochrany.

Příkladem stanovením práv a povinností spolupráce při mimořádné události je Katalog typových činností při společném zásahu složek integrovaného záchranného systému. Typová činnost následně představuje postup záchranných a likvidačních prací s ohledem na druh a charakter mimořádné události.

Hasič při zásahu plní rozkazy nadřízených, postupuje a provádí činnosti v souladu s právními předpisy, vnitřními nařízeními a služebními předpisy (např. zákon o požární ochraně, Bojový řád jednotek požární ochrany, atd.).

Mimořádná událost může ovšem nabýt až takových rozměrů, že zmocnění daná zákonem o integrovaném záchranném systému, zákonem o Policii ČR, zákonem o Hasičském záchranném sboru, zákonem o krajích a zákonem o obcích nedostačují k řešení mimořádných událostí. Orgány řešící mimořádnou událost mohou rozšířit své pravomoci podle podmínek zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení [20]. Mimořádná událost tím pádem přerůstá v krizovou situaci, s kterou je vyhlášen krizový stav.

Hasičský záchranný sbor má stěžejní postavení i v oblasti příprav státu na mimořádné události, kdy v roce 2001 došlo ke sloučení s Hlavním úřadem civilní ochrany a Hasičský záchranný sbor ČR má ve své působnosti i ochranu obyvatelstva.

CONCLUSION

The basic mission of the Fire Rescue Service of the Czech Republic is to protect health of inhabitants' lives and health property from fires, too, and in case of an extraordinary event to provide effective aid in the form of rescue and liquidating services.

While realizing its tasks the Fire rescue service cooperate with administrative authorities, government authorities, individuals or corporations, international organizations and other entities. Their cooperate subject is in the first place the formulation of the rights and obligations while providing aid and transferring of extraordinary event information together.

The Fire rescue service as a primary member of the Integrated Rescue System is in the main position while providing rescue and liquidating services, videlicet it provides the coordinated procedure of these services. Perhaps there is not a typical extraordinary event where the intervening Fire rescue service would miss. Example of the rights and obligations assessment is the Catalogue of typified services while shared intervening by parts of the Integrated Rescue System.

A typified activity consequently represents a process of rescue and liquidating services in reference to sort and character of an extraordinary event.

The extraordinary event may take on a such dimension authorizations which is given by the law of the Integrated Rescue System, law of Police of the Czech Republic, law of the Fire rescue service, law of the regions and law of the village are not sufficient to solve extraordinary events.

A intervening fireman performs the supervisors orders, progresses and implements activities according to the legal enactments, internal regulations and service instructions (as the Law of Fire Protection, the Fire rescue service field manual, etc.).

Authorities solving the extraordinary event can extend their competences according to the Law No. 240/2000 Coll. of the crisis management [20]. So the extraordinary event breaks out into a crisis situation which produces declaration of crisis state. The Fire rescue service has also a pivotal position in the department of government making ready to the extraordinary events.

In 2001 there has been integrated the civil protection Head Office and the Fire rescue service. It has had the civil protection in its competition, too.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] HANUŠKA, Zdeněk. *Organizace jednotek požární ochrany*. Vyd. 2. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008. 116 s. ISBN 978-80-7385-035-7
- [2] HANUŠKA, Zdeněk. *Organizace a řízení zásahu*. 2. aktualizované vydání. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2008. 14 s. ISBN 80-86111-46-6
- [3] KROUPA, Miroslav; ŘÍHA, Milan. *Integrovaný záchranný systém*. 2. aktualizované vydání. Praha : Artemex, 2006. 119 s. ISBN 80-86795-35-7
- [4] LAUCKÝ, Vladimír. *Speciální bezpečnostní technologie*. Vyd. 1. Zlín : Univerzita Tomáše Bati, 2009. 223 s. ISBN 978-80-7318-762-0
- [5] MARÁDOVÁ, Eva. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha : Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 40 s. Dostupné z WWW: <<http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/OMU.pdf>>. ISBN 978-80-86991-24-5
- [6] SELLNEROVÁ, Klára; ŠTĚPÁNŮ, Jana. *Statistická ročenka 2009*. Zlín : HZS Zlínského kraje, 2009. 69 s
- [7] SKALSKÁ, Květoslava, DUBSKÝ Milan. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana*. Praha : MVgenerální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2006
- [8] SMETANA, Marek; KRATOCHVÍLOVÁ Danuše. *Integrovaný záchranný systém a jeho složky*. Vyd. 1. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, Zdravotně sociální fakulta, 2007. 134 s. ISBN 978-80-7368-337-5
- [9] ŠENOVSKÝ, Michal; ADAMEC, Vilém; HANUŠKA, Zdeněk. *Integrovaný záchranný systém*. Vyd. 2. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 157 s. ISBN 978-80-7385-007-4

- [10] VEVERKA, I. *Vybrané kapitoly krizového řízení pro záchranářství*, Praha : Policejní akademie ČR, 2003. 175 s. ISBN 80-7251-126-2
- [11] Kolektiv autorů. *Bojový řád jednotek požární ochrany*. 1. vyd. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 561 s. ISBN 978-80-7385-026-5
- [12] Kolektiv autorů. *Cvičební řád jednotek požární ochrany* 1. vyd. Ostrava : Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2007. 267 s. ISBN 978-80-7385-010-4
- [13] *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010 [cit. 2010-05-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/>>
- [14] *HZS Zlínského kraje* [online]. 2008 [cit. 2010-05-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hzszlk.eu/>>
- [15] *Ministerstvo vnitra České republiky : Archiv červen 2008* [online]. 2005 [cit. 2010-05-11]. Dostupné z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/index.html>
- [16] Ústavní zákon č 110/1998 Sb., *o bezpečnosti ČR*, ve znění zákona č. 300/2000 Sb.
- [17] Zákon č. 133/1985 Sb., *o požární ochraně*, ve znění pozdějších předpisů
- [18] Zákon č. 238/2000 Sb., *o Hasičském záchranném sboru ČR a o změně některých zákonů*, ve znění pozdějších předpisů
- [19] Zákon č. 239/2000 Sb., *o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*, ve znění zákona č 320/2002 Sb.
- [20] Zákon č. 240/2000 Sb., *o krizovém řízení a o změně některých zákonů*, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.
- [21] Zákon č. 283/1991 Sb., *o Policii ČR*, ve znění pozdějších předpisů

- [22] Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb.
- [23] Vyhláška č. 328/2001 Sb. o některých podrobnostech zabezpečení Integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003.
- [24] Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
- [25] Důvodová zpráva ke zpracování zákona o krizovém řízení a integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů ze dne 15. Listopadu 1999
- [26] *Pozary.cz* [online]. 2007 [cit. 2010-05-12]. Znak HZS ČR. Dostupné z WWW: <<http://www.pozary.cz/obrazek/4ab1d7b31139f/znak-hzs-cr-4ab1e7410aa9e.jpg>>
- [27] *Město Dvůr Králové nad Labem* [online]. 2006 [cit. 2010-05-12]. Policie ČR. Dostupné z WWW: <http://www.mudk.cz/index.php?iSubMenu=778>
- [28] *Portál krizového řízení Ústeckého kraje* [online]. 2010 [cit. 2010-05-12]. ZZS logo. Dostupné z WWW: <http://pkr.kr-ustecky.cz/getdoc/d8c4ac8e-b2fa-4ba3-adab-7ab21fb17ebf/zzs_logo.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AČR	Armáda České republiky.
ČR	Česká republika.
ČSR	Česká socialistická republika.
EPS	Elektronická požární signalizace.
GŘ	Generální ředitelství.
HZS	Hasičský záchranný sbor.
IZS	Integrovaný záchranný systém.
JPO	Jednotka požární ochrany.
KOPIS	Operační středisko IZS kraje.
LZS	Letecká záchranná služba.
MU	Mimořádná událost.
MV	Ministerstvo vnitra.
OPIS	Operační a informační středisko IZS (HZS).
PČR	Policie České republiky.
PO	Požární ochrana.
RLP	Rychlá lékařská pomoc.
RZS	Rychlá zdravotnická pomoc.
SDH	Sbor dobrovolných hasičů.
SSR	Slovenská socialistická republika.
ZZS	Zdravotnická záchranná služba.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Logo Policie ČR [27].	18
Obr. 2. Logo ZZS [28].	22
Obr. 3. Logo HZS ČR [26].	34
Obr. 4. Postup OPIS HZS ČR při nahlášení mimořádné události.	38
Obr. 5. Vývojový diagram činností HZS ČR od vyhlášení poplachu při MU	52

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Základní tabulka plošného pokrytí.....	44
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

P I Vznik zákona upravující oblast IZS

PŘÍLOHA P I: VZNIK ZÁKONA UPRAVUJÍCÍ OBLAST IZS [25]

Potřeba právní úpravy oblasti IZS vyplynula při řešení mimořádně škodlivých povodní v roce 1997, které byly označeny za největší přírodní katastrofu 20. století na našem území. Zahynulo 50 lidí, bylo zničeno, nebo poškozeno skoro dvacet tisíc obydlí a dalších objektů. Stát přišel během pár dní o hodnoty v odhadované výši 62,6 miliard Kč. Nedostatečné právní zpracování koordinovaného postupu záchranných a dalších složek bylo zřejmé při provádění záchranných a likvidačních prací, kdy byly v ohrožení lidské životy a majetek. Závěr Ministerstva vnitra a okresních úřadů při zmiňovaných povodních potvrzuje tenhle názor.

Mimořádné události a jejich problematika byla řešená, některými předpisy, ovšem z hlediska použitelnosti se považovaly za nevyhovující. Jednalo se o předpisy vydané v rozmezí 24 let, které nevytvářely požadovaný celek odpovídající aktuálním potřebám. Předpisy řešící mimořádné události byly situovány do lokálních podmínek, nebo výlučně jen na konkrétní události. Nevyskytovala se vyhovující úprava, která by byla patřičně obecná, stanovovala odpovědnost, oprávnění a povinnosti konkrétním subjektům v potřebné kvalitě, obsahovala možnost centrálního řízení a koordinace při provádění krizových situací.

Nedostatečnou právní úpravou trpěly i další zákony. Jelikož bylo nutné zvolit zásadní a systémové řešení, novelizace zákonů nepřicházela v úvaze. Bylo zapotřebí formulovat jeden zvláštní právní předpis, který by zasahoval do více oblastí týkající se řešení mimořádných a krizových událostí.

Čl. 3 Ústavního zákona 110/1998 Sb. [16], který je právním základem zákona o IZS, vykládá povinnosti při bezprostředním ohrožení. V uvedeném ohrožení je třeba vidět např. živelní pohromy ekologické a průmyslové havárie, ale i hromadné nepokoje.

Důvodová zpráva zákona o IZS [25] uvádí: *„Základním předpokladem pro řešení krizových situací je existence mimořádných podmínek a postupů odpovídajících předpokládaným krizovým situacím. Jde zejména o účelově upravený a centralizovaný systém řízený státem, a dále o jednotný a koordinovaný postup při realizaci potřebných opatření. Z uvedených hledisek se předpokládá stanovit především jednotný řídicí systém orgánů vybavených potřebnou působností jak pro účely přípravy na krizové situace, tak i pro jejich řešení. Při konstruování návrhu zákona byl položen důraz na vytvoření systémově propojené struktury krizového řízení na všech předpokládaných stupních řízení (centrum - kraj - okres*

- obec). Předpokládá se, že tato koncepce umožní širší pojetí řízení zejména při organizování a plánování přípravy na krizové situace a při jejich vlastním řešení. Zvláštní význam je přikládán koordinaci a součinnosti při zabezpečování a využívání potřebných sil a prostředků. Důležitou odbornou funkci koordinačního orgánu na úrovni krajů, okresů a obcí budou plnit nově zřízené bezpečnostní rady, které v některých případech nahradí dosavadní komise zřizované pro řešení specifických mimořádných událostí.“

Zatížení krajů a okresů

Při navrhování zákona vyplynulo, že největší zatížení připadne na orgány krajů a okresů. Důležitým počinem návrhu zákona bylo zařazení i kraje. Ovšem bylo možné vycházet pouze z existence ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Protože nastal při dokončování návrhu zákona problém s možností oddálení vzniku orgánů krajů na pozdější termín, než nabývá účinnost ústavní zákon č. 347/1997. Struktura orgánů krizového řízení by mohla být narušena, proto Bezpečnostní rada státu svým usnesením č. 17 z 26. 1. 1999 umožnila ministru vnitra pokračovat v práci na variantě spočívající na dočasném přenesení působnosti orgánů krajů v rámci krizového řízení na Ministerstvo vnitra a na krajská ředitelství Záchraného sboru České republiky. Se vznikem těchto krajských ředitelstev Záchraného sboru ČR vstal požadavek na novelizaci zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Integrovaný záchranný systém je třeba chápat jako nástroj pro koordinaci a součinnost, kterým se zabezpečuje jednotný a účinný postup při uskutečňování konkrétních krizových opatření. Jedná se zákony z oblasti tzv. krizové legislativy, které nebyly dříve právním řádem zpracovány kromě zákonů tzv. vojenské legislativy. Společné upravení zákonů krizového řízení s integrovaným záchranným systémem se zdálo výhodnějšího a mohlo se upustit od původního záměru samostatného zpracování. Důležitými prostředky pro splnění kompletnosti zákona bylo stanovení oprávnění k vyhlášení krizového stavu, konkrétně stavu nebezpečí a oprávnění pro zavedení krizových opatření. Při této situaci může krátkodobě dojít k omezení základních lidských práv a svobod, proto to nelze brát na lehkou váhu.

V průběhu legislativního procesu se vyskytly výtky a připomínky napadající ústavnost znění zákona. Z pohledu zpracovatele znění návrhu zákona není v rozporu s Ústavou České

republiky, resp. Listinou základních práv a svobod. Podle návrhu zákona může stát uplatňovat svoji moc při řešení krizových situací, kdy ovšem může tuto moc uplatňovat pouze v mezích a způsoby stanovenými tímto zákonem. Vlivem tohoto zákona může dojít pouze k dočasnému omezení některých základních lidských práv a svobod a to z důvodu povinností stanovených tímto zákonem. Listina základních práv a svobod explicitně připouští omezení těchto práv a svobod zákonem. Z důvodu vzniku budoucí mimořádné situace neznámé povahy je nutné navrhovaný krizový zákon vztahovat po neurčitou dobu na neurčitý okruh konkrétních případů. Nelze předem nadefinovat podmínky vymezující konkrétní postup vyhlášeovatele krizového stavu.

Připomínkové řízení

V rámci prvního mezirezortního připomínkového řízení v červnu 1998 bylo požádáno 30 vybraných okresních úřadů o vyjádření k návrhu zákona. Řada okresních úřadů vyjádřila věcné připomínky, které byly do zákona zapracovány a podporu zákona. Druhé mezirezortní připomínkové řízení proběhlo v březnu 1999, kdy byla od osmi vybraných okresních úřadů a magistrátů hlavního města Prahy a města Ostravy vyjádřena podpora návrhu zákona. Při tvorbě zákona bylo přihlédnuto k tzv. Stockholmským zásadám pro tvorbu legislativy pro stavy nouze z roku 1996. Dále byly využity podobné prvky německé, francouzské a kanadské právní úpravy krizové legislativy.

S přijetím nového krizového zákona vyvstala i povinnost novelizace některých platných zákonů, přitom bylo navrženo novelizovat jen předpisy, u kterých nová úprava vyvolala závažné změny. Týkalo se to např. zákona č. 133/1985 Sb. a zákona č. 425/1990 Sb. Další zákony dotčených krizovým zákonem čekalo přepracování novým právním předpisem.

Finanční náklady realizace

Finanční náklady na zajištění systému krizového řízení České republiky podle předpokladů měly být minimální z důvodu již existujících systémů obrany a ochrany obyvatel jednotlivých správních úřadů. Se zvýšenými finančními náklady bylo počítáno při vybudování informačního systému krizového řízení jako subsystémem informačního systému veřejné správy. Vysoké finanční náklady bylo nutné vydat pro integrovaný záchranný systém v oblasti výstavby součinného spojení. Vyšlo to z požadavku vybavit jednotlivé operační střediska integrovaného záchranného systému včetně mobilních zásahových jednotek moderní komunikační technologií, která by odpovídala evropským standardům

a umožňovala komunikaci jak datovou tak i hlasovou. Ministerstvo počítalo s částkou 1,1 mld. Kč na dobudování optimálního propojení operačních středisek pro potřeby složek integrovaného záchranného sboru a s částkou 4,8 mld. Kč na dostavbu součinnostního rádiového spojení a na nákup koncových terminálů. Zřízení dalších operačních a informačních středisek integrovaného záchranného systému a koordinačních orgánů, sloužící pro řešení mimořádných i krizových situací si vyžádalo uvolnění 1,92 mld. Kč ze státního rozpočtu pro období 2000-2010. Šlo zejména o stavební úpravy, dokumentace, softwarové a hardwarové prostředky. Celkové předpokládané náklady takto dosáhly částky 7,52 mld. Kč.

Schválení právního předpisu

Oprávnění vlády jsou stanovena tak, aby vládě umožnila vytvářet podmínky pro připravenost České republiky na řešení krizových situací a rozhodovat o využití krizových opatření. Každé ministerstvo nebo jiný správní úřad jsou povinni se připravovat na mimořádné události spadající do jejich působnosti.

Navrhovaná účinnost zákona byla původně stanovena v souladu s předpokládaným nabytím účinnosti ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, tj. k 1. 1. 2000. Protože však bylo nutné návrh zákona několikrát přepracovat, čímž bylo zapříčiněno jeho předložení do Parlamentu až na podzim roku 1999, navrhlo se stanovit účinnost zákona k 1. červenci 2000, kdy další odklady již nebyly doporučeny.